

Kansen voor Duurzaamheid in Gouda

*Onderzoek Groene Hart Rekenkamer
Nota van bevindingen
definitief*

Colofon

In opdracht van

Groene Hart Rekenkamer

T.a.v. secretariaat

info@groenehartrekenkamer.nl

Opgesteld door

SME

Hak van Nispen, Senior adviseur beleid & proces

Jolien Kamermans, Adviseur beleid & proces

nispen@sme.nl, kamermans@sme.nl

030 635 89 00

foto: Txllxt TxllxT / CC BY-SA (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0>)

Utrecht, 12 mei 2020

Dit rapport is opgesteld door SME in opdracht van de Groene Hart Rekenkamer. Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden gebruikt zonder voorafgaande toestemming van deze partijen.

Inhoud

1. Inleiding	4
2. Conclusies	7
3. Bevindingen deelvraag 1: kaders	11
3.1 Inhoudelijke vormgeving duurzaamheidsbeleid	11
3.2 Procesmatige vormgeving duurzaamheidsbeleid (participatie)	13
3.3 Bijdrage van gemeentelijk beleid aan bovenlokale doelen	14
4. Bevindingen deelvraag 2: inhoudelijke prestaties	16
4.1 Waar staat de gemeente?	16
4.2 Inhoudelijke uitdagingen	20
5. Bevindingen deelvraag 3: proces	22
5.1 Interne samenwerking	22
5.2 Kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad	22
5.3 Externe samenwerking	24
Bijlage 1: Onderzoeksverantwoording	29
Bijlage 2: Landelijke en regionale kaders	33
Bijlage 3: Lokaal Duurzaamheidsbeleid	37

1. Inleiding

1.1 Aanleiding onderzoek

Duurzaamheid is een actueel onderwerp dat sterk in beweging is. Aan gemeenten wordt onder andere in het Klimaatakkoord een regierol toebedeeld bij verduurzaming van de gebouwde omgeving. En op energiegebied worden gemeenten geacht (in samenwerking met andere gemeenten in de regio) een regionale energiestrategie (RES) en een transitievisie warmte (TVW) te maken. In gesprekken tussen de Groene Hart Rekenkamer en de programmaraad kwam duurzaamheid als een interessant onderzoeksonderwerp naar voren, net als het onderzoeksonderwerp 'wonen'. Door middel van een focus op de ecologische effecten van duurzaamheid en de energietransitie wil de Groene Hart Rekenkamer deze onderwerpen deels verknopen.

1.2 Doelstelling

Doelstelling van dit onderzoek is inzicht te krijgen in op welke wijze het duurzaamheidsbeleid in de gemeente is vormgegeven en of de uitvoering effectief en efficiënt is. Daar wordt onder verstaan:

- o de gemeenteraad inzicht bieden in *waar de gemeente staat* met betrekking tot de realisatie van doelen en ambities,
- o de gemeenteraad inzicht bieden in de manier waarop de *inzet van instrumenten* bijdraagt aan de realisatie van doelen en ambities,
- o de gemeenteraad inzicht geven in *hoe rollen nu ingevuld zijn* en waar kansen voor verbetering en bijsturing richting de toekomst liggen.

1.3 Werkwijze

Het onderzoek is gelijktijdig uitgevoerd voor de gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Waddinxveen en Zuidplas. Vooraf is een toetsingskader opgesteld, wat het beoordelingskader vormt voor dit onderzoek. Eerst is er een bureaustudie gedaan om te bepalen waar de gemeente staat op het gebied van duurzaamheid en waar inhoudelijke uitdagingen liggen voor de komende periode. Door middel van interviews met medewerkers van de ambtelijke organisatie, college van B&W, gemeenteraad en externe partijen is vervolgens een beeld verkregen van inhoudelijke resultaten en het gevolgde proces. Tenslotte zijn de bevindingen geanalyseerd om te komen tot een conclusie. In Bijlage 1 is de onderzoeksverantwoording opgenomen.

1.4 Afbakening

Afbakening ecologische duurzaamheid

Duurzaamheid is een begrip dat specificatie behoeft. In een duurzame samenleving zijn people, planet en profit met elkaar in balans. Vaak wordt duurzaamheid dan ook uitgesplitst in diverse thema's binnen elk van deze drie pijlers. In dit onderzoek is gekozen voor afbakening naar de pijler 'planet': ecologische effecten. Dat betekent dat de pijlers 'people' en 'profit' buiten beschouwing blijven. De rekenkamer kiest voor verknoping van de onderwerpen 'ecologische duurzaamheid' en 'wonen'.

Het onderzoek richt zich daarom op duurzaamheidsambities en doelstellingen *in de gebouwde omgeving*, voor de volgende thema's waar ook landelijk momenteel het zwaartepunt op ligt:

- Energietransitie: energiebesparing, opwekken van duurzame energie, aardgasvrij
- Klimaatadaptatie: de inrichting van de (woon)omgeving zodat die bestand is tegen de gevolgen van klimaatverandering, zoals hitte, droogte, grote hoeveelheden water
- Circulaire economie: duurzaam/circulair bouwen, afval, circulair inkopen
- Duurzame mobiliteit: openbaar vervoer, fietsbeleid, elektrisch rijden, deelmobiliteit
- Biodiversiteit: natuur, bijen en andere bestuivers, duurzaam beheer (FSC, MSC)

Gemeentelijke invloed

Binnen deze thema's richt het onderzoek zich op gebieden waarop de gemeente invloed kan uitoefenen. Als er (landelijk) ambities zijn gesteld op vlakken waarop de gemeentelijke invloed beperkt is, is dat benoemd.

1.5 Onderzoeksvragen

Hoofdvraag

De hoofdvraag is:

Hoe is de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid in de gemeente inhoudelijk en procesmatig vormgegeven en is deze uitvoering effectief en efficiënt?

De hoofdvraag is uitgesplitst in drie deelvragen:

Deelvraag 1, kaders

Hoe is het duurzaamheidsbeleid inhoudelijk en procesmatig vormgegeven

- 1.1 Welke landelijke en regionale kaders zijn er?
- 1.2 Welke lokale ambities en doelstellingen zijn er, wat is het beoogde effect daarvan en met welke maatregelen wil de gemeente invullingen geven aan hun doelstellingen?
- 1.3 Draagt het lokale beleid bij aan het bereiken van de landelijke en regionale doelen?
- 1.4 Zijn de gekozen maatregelen realistisch en bieden zij voldoende perspectief om beoogde doelstellingen te behalen?
- 1.5 Wie zijn er betrokken geweest bij het opstellen van het duurzaamheidsbeleid?
- 1.6 Wie zijn er betrokken bij de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid?
- 1.7 Werken duurzaamheidsdoelstellingen integraal door in andere beleidsterreinen?

Deelvraag 2, inhoudelijke prestaties

Waar staat de gemeente met betrekking tot de realisatie van doelen en ambities?

- 2.1 Hoe staat de gemeente er in de landelijke benchmarks en op basis van al uitgevoerde (recente) evaluaties voor op de thema's klimaat, energie, mobiliteit, biodiversiteit en circulaire economie? Welke doelstellingen zijn reeds behaald en welk effect is bereikt?
- 2.2 Waar liggen inhoudelijk de uitdagingen voor de komende periode?

Deelvraag 3. proces

Op welke manier wordt intern en extern samengewerkt aan de realisatie van doelen en ambities? Welke rol hebben de gemeenteraad, de gemeente en partijen in de samenleving?

- 3.1 Op welke wijze is aan de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraden invulling gegeven in het behalen van de beoogde effect en doelstellingen (incl. evalueren / bijstellen van beleid)?
- 3.2 Hoe en in hoeverre wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de voortgang van uitvoering van de beleidsdoelstellingen?
- 3.3 Welke rol heeft de gemeente (college van B&W / ambtelijke organisatie) in de uitvoering? Daarbij kan gedacht worden aan de rol van kenniscentrum (bewustwording creëren in de samenleving), duurzame dienstverlener, maatschappelijke facilitator en/of zichtbare koploper die het goede voorbeeld geeft.
- 3.4 Welke rol hebben inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in de uitvoering?
- 3.5 Hoe verloopt de samenwerking intern (gemeenteraad <--> college van B&W <--> ambtelijke organisatie)? Wordt er integraal gewerkt of zitten er tegenstrijdigheden in het werk van verschillende beleidsterreinen?
- 3.6 Hoe verloopt de samenwerking tussen gemeente en samenleving?

2. Conclusies

2.1 Hoofdvraag

Hoe is de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid in de gemeente inhoudelijk en procesmatig vormgegeven en is deze uitvoering effectief en efficiënt?

Conclusie

Gouda heeft geen overkoepelend duurzaamheidsbeleid waarin verschillende duurzaamheidsthema's zijn gebundeld. De raadsprogramma's Energietransitie en Klimaatadaptatie zorgen voor draagvlak en voor 'gezamenlijk bouwen aan deze thema's' en dat maakt dat naar deze thema's veel aandacht uit gaat. Gouda heeft voor het thema klimaat de opgave en kwetsbaarheden al in beeld en de uitvoeringsagenda al klaar, eerder dan de landelijke planning. Circulaire economie en duurzame mobiliteit lopen goed. Op het thema biodiversiteit is nog een slag te maken. De gemeenteraad stelt zich actief en betrokken op. Op het gebied van participatie lijkt er een verschil in verwachtingen. Er zijn veel initiatieven vanuit de samenleving en de gemeente biedt kans aan veel mensen om mee te denken en mee te doen. Uit het onderzoek ontstaat het beeld dat er sprake is van 'naast elkaar aan hetzelfde doel werken' en dat er vanuit de gemeente geen ruimte en/of behoefte is aan 'gezamenlijk aan hetzelfde doel werken'. Vanuit de samenleving is hier bij enkele partijen wel behoefte aan.

2.2 Deelvraag 1, kaders

Hoe is het duurzaamheidsbeleid inhoudelijk en procesmatig vormgegeven?

Conclusie

Gouda legt de focus op energietransitie en klimaatadaptatie. Beleid, processen en inzet zijn voor deze belangrijke thema's goed op orde. Ook circulaire economie en duurzame mobiliteit krijgen voldoende aandacht. Op biodiversiteit is de inzet minder zichtbaar. Bij het opstellen en uitvoeren van beleid worden zoveel mogelijk partijen betrokken.

- Duurzaamheid is geïntegreerd in elk beleidsveld, maar sturing en overzicht zijn lastig.
- Brede betrokkenheid bij het opstellen en uitvoeren van beleid.
- Duurzaamheid werkt integraal door in diverse beleidsvelden
- Biodiversiteit wordt onvoldoende erkend als zelfstandig en urgent duurzaamheidsthema

Toelichting

Duurzaamheid is geïntegreerd in elk beleidsveld, maar sturing en overzicht zijn lastig.

De afwezigheid van overkoepelend duurzaamheidsbeleid laat zien dat Gouda al ver is met het integreren van duurzaamheid in elk beleidsveld. Tegelijkertijd maakt dat sturing door de gemeenteraad lastiger: het is lastig om overzicht te hebben, de integraliteit te bewaken, de definitie en reikwijdte te bepalen van duurzaamheidsthema's en om de verbinding te leggen tussen duurzaamheidsthema's.

Brede betrokkenheid bij het opstellen en uitvoeren van beleid

Gouda zorgt voor een zo breed en groot mogelijke betrokkenheid bij het opstellen en uitvoeren van beleid: veel partijen krijgen de gelegenheid mee te denken en hun stem te laten horen. Hoewel deze grootschaligheid niet bij alle partijen tot voldoening leidt (zij ervaren liever persoonlijk contact en maatwerk in samenwerking), zorgt het er wel voor dat vele meningen en voorstellen gehoord zijn. De

fase van activering en bewustwording is voorbij, de gemeente richt zich nu op het opschalen naar grotere stappen en ondersteuning bieden aan waar behoefte aan is.

Duurzaamheid werkt integraal door in diverse beleidsvelden

Duurzaamheid werkt integraal door in diverse beleidsvelden en is voor iedereen een vanzelfsprekend onderdeel, al is het soms zoeken naar de manier waarop duurzaamheid kan worden toegepast. Het al wat oudere Duurzaamheidskompas biedt handvatten voor het toepassen, maar is niet meer bij iedereen bekend. Het college van B&W en de gemeenteraad laten merken duurzaamheid belangrijk te vinden, waardoor ambtenaren aangemoedigd worden duurzaamheid te integreren in hun werk.

Biodiversiteit wordt onvoldoende erkend als zelfstandig en urgent duurzaamheidsthema

Het gemeentelijk beleid werkt voor energietransitie, klimaatadaptatie, circulaire economie en duurzame mobiliteit in dezelfde richting als het landelijk beleid. Voor het thema biodiversiteit is onvoldoende aandacht. Dit wordt gezien als een neveneffect van groenbeheer en klimaatadaptatie, het is nog geen op zichzelf staand onderwerp. Het huidige snelle verlies van biodiversiteit gaat grote impact hebben op onze voedselvoorziening en leefomgeving. Ook in stedelijk gebied zijn mogelijkheden om biodiversiteit te versterken. Voor Gouda liggen er kansen om deze mogelijkheden nader te onderzoeken en toe te passen.

2.3 Deelvraag 2, inhoudelijke prestaties

Waar staat de gemeente met betrekking tot de realisatie van doelen en ambities?

Conclusie

De komende tijd is stevige inzet nodig op duurzame energieopwekking, terugdringen van de hoeveelheid afval en biodiversiteit. De Regionale Energiestrategie (RES) zal naar verwachting versnelling gaan aanbrengen in duurzame energieopwekking.

- Gouda scoort in de Gemeentelijke Duurzaamheidsindex iets boven het landelijk gemiddelde en in de Nationale Monitoring duurzame gemeenten op plaats 312 (van de 380 onderzochte gemeenten)
- Energie
 - de CO₂-uitstoot neemt nauwelijks af
 - er wordt te weinig duurzame energie opgewekt (1,3% i.p.v 14%)
 - uitdaging: RES en Transitievisie Warmte, netcapaciteit is beperkende factor, geen windmolens in het Groene Hart toegestaan
- Klimaatadaptatie
 - Gouda loopt voorop in het opstellen van klimaatbeleid (risicodialoog, uitvoeringsagenda)
 - uitdaging: bodemdaling, veenweidegebied
- Circulaire economie
 - goede score op afvalscheiding
 - uitdaging: totale hoeveelheid restafval, maatschappelijk verantwoord inkopen
- Duurzame mobiliteit
 - veel vervoer per fiets
 - uitdaging; verankeren in inkooptrajecten vervoer
- Biodiversiteit
 - lage score op natuur in de benchmarks
 - uitdaging: doelstellingen en maatregelen nodig voor behoud en versterken biodiversiteit

Toelichting

Gouda scoort in de Gemeentelijke Duurzaamheidsindex iets boven het landelijk gemiddelde en in de Nationale Monitoring duurzame gemeenten op plaats 312 (van de 380 onderzochte gemeenten)

De landelijke benchmarks geven een beeld van hoe de gemeente staat ten opzichte van andere gemeenten. Daarbij is gekeken naar indicatoren waar de gemeente niet altijd direct invloed op heeft. De benchmarks zijn dus niet op elk punt een graadmeter voor hoe goed de gemeente haar beleid op orde heeft, maar geven wel aan waar nog uitdagingen liggen die de gemeente of andere partijen op te lossen hebben.

Waar staat de gemeente en waar liggen uitdagingen per thema

Op elk thema is nog winst te behalen (zie bevindingen voor meer detail). De grootste uitdagingen liggen op het gebied van duurzame energie en biodiversiteit.

2.4 Deelvraag 3, proces

Op welke manier wordt intern en extern samengewerkt aan de realisatie van doelen en ambities? Welke rol hebben de gemeenteraden, de gemeentes en partijen in de samenleving?

Conclusie

Intern is draagvlak en een gedeeld doel. De gemeenteraad is actief en betrokken. Gouda zet zich in voor open communicatie en participatie van iedereen die daar belangstelling voor heeft.

- Intern is zowel ambtelijk als bestuurlijk draagvlak voor duurzaamheid (wordt belangrijk gevonden en serieus genomen) en het is voor iedereen duidelijk dat energietransitie en klimaatadaptatie speerpunten zijn (raadsprogramma's)
- De gemeenteraad stelt zich actief en betrokken op in het stellen van kaders (sturing) en het controleren van de voortgang en laat zich voldoende informeren.
- De gemeente ontwikkelt zich van 'rechtmatige overheid' naar 'responsieve overheid'.
- Gouda heeft een samenleving die actief is, ook op het gebied van duurzaamheid.
- Verschillende partijen hebben verschillende verwachtingen van de wijze van samenwerking.

Toelichting

Er is binnen de gemeente overeenstemming over de doelstellingen

Intern is zowel ambtelijk als bestuurlijk draagvlak voor duurzaamheid, het wordt belangrijk gevonden en serieus genomen. Het is voor iedereen duidelijk dat energietransitie en klimaatadaptatie speerpunten zijn (raadsprogramma's). Bij strijdige belangen wordt gezocht naar een oplossing die recht doet aan beide belangen.

De gemeenteraad stelt zich actief en betrokken op in het stellen van kaders (sturing) en het controleren van de voortgang en laat zich voldoende informeren.

De raad wordt in een vroeg stadium geïnformeerd en betrokken (raadswerkgroepen), doet bijvoorbeeld initiatiefvoorstellen, maakt een discussiepaper en stelt technische vragen vanuit een grote betrokkenheid en wens te sturen op duurzaamheid. Bij de raad begint de behoefte aan overkoepelend duurzaamheidsbeleid te ontstaan om deze sturing beter mogelijk te maken. Er wordt verbinding gelegd met de RES en er zijn contacten met de samenleving.

De gemeente ontwikkelt zich van 'rechtmatige overheid' naar 'responsieve overheid'.

De afgelopen periode stond in het teken van activering en bewustwording van duurzaamheid intern en in de samenleving (duurzaamheidmakelaar), oftewel werken 'vanuit de overheid naar de samenleving'. Momenteel wordt de omslag gemaakt naar het ondersteunen van activiteiten zonder ze over te nemen of in een gemeentelijk format de duwen, oftewel 'werken vanuit de samenleving naar de overheid'. De gemeente werkt voornamelijk vanuit randvoorwaarden naar resultaten. Eerst worden kaders (randvoorwaarden) opgesteld en vervolgens vindt uitwerking plaats.

De gemeente acteert in de rol van kenniscentrum (bewustwording creëren in de samenleving), verbinder, maatschappelijke facilitator en zichtbare koploper die het goede voorbeeld geeft.

Gouda heeft een samenleving die actief is, ook op het gebied van duurzaamheid.

De gemeente betreft de samenleving en nodigt uit tot meedenken en meedoen, door het organiseren van een stakeholdersoverleg en bijeenkomsten waarin inwoners en bedrijven hun mening kunnen geven. De samenleving neemt ook zelf duurzame initiatieven, er zijn tal van grootschalige en kleinere zichtbare en minder zichtbare initiatieven waarmee bijgedragen wordt aan diverse duurzaamheidsdoelstellingen. De samenleving zoekt daarbij contact met de gemeente als de meerwaarde daarvan wordt ingezien.

Verschillende partijen hebben verschillende verwachtingen van de wijze van samenwerking.

Uit het onderzoek ontstaat het beeld dat er sprake is van 'naast elkaar aan hetzelfde doel werken' en dat er vanuit de gemeente geen ruimte en/of behoefte is aan 'gezamenlijk aan hetzelfde doel werken'. Vanuit de samenleving is hier bij enkele partijen wel behoefte aan.

De gemeente doet veel aan communicatie en participatie en biedt regelmatig en grootschalig een ingang voor alle geluiden uit de samenleving. Dit draagt eraan bij dat duurzaamheid leeft in Gouda en het is een voedingsbodem voor initiatieven. Veel initiatieven hebben voldoende aan de steun die de gemeente nu biedt. Er zijn ook initiatieven die gebaat zijn bij een hechtere samenwerking, op basis van vertrouwen en gelijkwaardigheid. De gemeente is er niet op ingericht om dergelijke 'individuele' relaties aan te gaan en te onderhouden.

3. Bevindingen deelvraag 1: kaders

In dit hoofdstuk is beschreven hoe het duurzaamheidsbeleid inhoudelijk en procesmatig is vormgegeven.

3.1 Inhoudelijke vormgeving duurzaamheidsbeleid

Toetsingscriterium	
Beschrijving van hoe het duurzaamheidsbeleid <i>inhoudelijk</i> is vormgegeven.	
1.2	Welke lokale ambities en doelstellingen zijn er, wat is het beoogde effect daarvan en met welke maatregelen willen de gemeenten invullingen geven aan hun doelstellingen?

De landelijke en regionale kaders zijn beschreven in bijlage 2. Het eigen, lokale duurzaamheidsbeleid van een gemeente wijkt hier soms van af, bijvoorbeeld omdat het al een paar jaar geleden is opgesteld terwijl het landelijke beleid zich momenteel in hoog tempo ontwikkelt, of omdat de landelijke doelen in een bepaalde gemeente nauwelijks haalbaar zijn binnen de beoogde termijn. Een korte beschrijving van het lokale duurzaamheidsbeleid van de gemeente Gouda is opgenomen in bijlage 3. Hieronder is een overzicht gegeven van de landelijke en lokale doelstellingen en ambities en de maatregelen waarmee de gemeente deze doelen wil behalen.

Landelijke doelen (stand van zaken februari 2020)	Gemeentelijke doelen & beoogd effect	Gemeentelijke maatregelen
<i>Energietransitie</i>		
○ 2050: Energieneutraal en aardgasloos ○ 2050: 95% minder broeikasgassen in 2050 dan in 1990 ○ 1,5% energiebesparing per jaar ○ 2020: 14 % hernieuwbare energie; 2023: 16% (provincie Zuid-Holland acht 9% reëel)	○ 2040: CO₂-neutraal en aardgasvrij ○ 2025: een eerste Goudse woonbuurt gasloos ○ 2020: 25% CO₂-reductie t.o.v. 2012 ○ 1,5% energiebesparing per jaar ○ 2020: 10% toename van productie van duurzame energie t.o.v. 2015 ○ 2050: 30% energiebesparing N.B. Afspraken die via de regionale energiestrategie (RES) worden gemaakt, zijn binnenkort leidend. Deze worden vastgesteld door de gemeenteraad.	○ Transitievisie Warmte ○ Regionale Energiestrategie ○ Plan van Aanpak 1e woonbuurt aardgasvrij ○ Stadsbrede campagne gericht op isoleren en aardgasvrij maken ○ prestatieafspraken woningcorporaties
<i>Klimaatadaptatie</i>		
○ 2050: NL klimaatbestendig ingericht. ○ 2020: klimaatbestendig en waterrobuust handelen	○ toekomstbestendige stad in relatie tot wateroverlast, hitte en droogte	○ Klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda opgesteld

○ 2019 stresstest, 2020 risicodialogen + uitvoerings- en investeringsagenda		
<i>Circulaire economie</i>		
○ 2050: NL volledig circulair ○ 2030: 50% minder gebruik van primaire grondstoffen ○ 2020: 75% afvalscheiding en max. 100 kg restafval/inw*jr ○ 2023: zoveel mogelijk gescheiden en max. 30 kg restafval ○ maatschappelijk verantwoord inkopen	○ 2020: 75% afvalscheiding en max. 100 kg restafval/inw*jr ○ anderen stimuleren om de principes van een circulaire economie te omarmen en zelf het goede voorbeeld geven	○ Afval scheiden loont ○ onderzoek m.b.t. afval benutten als grondstof ○ manifest Maatschappelijk Verantwoord Inkopen ondertekend en actieplan MVI in uitvoering
<i>Biodiversiteit</i>		
○ beschermen van bestaande natuur ○ natuur in de samenleving ○ koppeling met andere maatschappelijke opgaven	○ aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de stad vergroten ○ 15% openbaar groen te realiseren bij grote bouwplannen ○ bij-vriendelijke gemeente	○ behoud groenoppervlakte en aantal bomen ○ beperkten intensief beheer groentypen ○ toename lengte natuurvriendelijke oevers ○ beheer zonder chemische bestrijdingsmiddelen
<i>Duurzame mobiliteit</i>		
○ 2030: voertuigen emissieloos (eigen wagenpark, doelgroepenvervoer, inkoop) ○ 2020: gemeentelijk plaatsingsbeleid laadpalen	○ verbeteren leefbaarheid, fietskwaliteit, duurzaamheid, verkeersveiligheid en bereikbaarheid van de stad	○ stimuleren fietsverkeer, deelauto's ○ verkeersluwe routes ○ 2020: binnenstaddistributie verduurzamen ○ na 2020: elektrisch openbaar vervoer ○ eigen wagenpark is 100% elektrisch ○ OV-gebruik wordt gestimuleerd voor woon-werkverkeer

Gouda kent het Uitvoeringsprogramma duurzaamheid 2016 – 2019, het Coalitieakkoord 2018-2022, en in het nog niet vastgestelde Uitvoeringsprogramma Duurzame Ontwikkeling 2020-2023. Er is geen (recent) overkoepelend duurzaamheidsbeleid waarin voor verschillende duurzaamheidsthema's een ambitie is vastgesteld. Er is een Programma Energietransitie (met een in januari 2020 vastgesteld programmaplan) en een Programma Klimaatadaptatie (Programmaplan Klimaatadaptatiestrategie en Uitvoeringsagenda) waarin samengewerkt wordt met raads werkgroepen. Duurzaamheid is goed geborgd in diverse beleidsterreinen.

Energietransitie en klimaatadaptatie krijgen veel aandacht en worden uitgevoerd vanuit een raadsprogramma. De thema's circulaire economie en duurzame mobiliteit komen in het (concept-) Uitvoeringsprogramma aan bod, hierin zijn ook de ambities samengevat. Voor deze vier thema's is duidelijk een link gelegd met de landelijke en regionale kaders. Voor biodiversiteit zijn er verspreid over diverse documenten ambities geformuleerd op het gebied van *groen*, maar niet zozeer op de landelijke ambitie om *biodiversiteit* te behouden en versterken.

3.2 Procesmatige vormgeving duurzaamheidsbeleid (participatie)

Toetsingscriterium	
Beschrijving van hoe het duurzaamheidsbeleid <i>procesmatig</i> is vormgegeven:	
1.5	Wie zijn er betrokken geweest bij het opstellen van het duurzaamheidsbeleid?
1.6	Wie zijn er betrokken bij de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid?
1.7	Werken duurzaamheidsdoelstellingen integraal door in andere beleidsterreinen?

Participatie bij opstellen van beleid

De ambities zijn door de gemeente vastgelegd in het coalitieakkoord. Daarbij zijn geen externe partijen betrokken. Ook zijn er ambities opgenomen in verschillende sectorale beleidsdocumenten. Over de economische agenda en het verkeerscirculatieplan, waarin ook duurzaamheidsaspecten zijn verwerkt, hebben bedrijven goed kunnen meedenken.

Voor Energietransitie en Klimaatadaptatie ontstaan de kaders vanuit de raadsprogramma's. Er zijn raadswerkgroepen, het college van B&W is betrokken en er vindt veel participatie vanuit de stad plaats (deels vanuit de participatiestructuur die bestaat vanuit de Regionale Energiestrategie (RES)). Deze benadering vindt de gemeente logisch, omdat de maatregelen ook met de samenleving uitgevoerd moeten worden.

Ook bij het opstellen van de Regionale Energiestrategie (RES) zijn overheden en maatschappelijke partijen betrokken: partijen als gemeenten, provincie, waterschappen, energiecoöperaties, duurzaamheidsplatforms (zowel van bedrijven als van inwoners), woningcorporaties, onderwijsinstellingen, LTO, milieufederatie, Stedin, Alliander. Zij zijn vertegenwoordigd in de stuurgroep (bestuurlijk niveau) en de werkgroepen (operationeel niveau) voor elk van de drie programmalijnen elektriciteit, warmte en communicatie/besluitvorming. Het RES-proces wordt door geïnterviewden ervaren als top-down, ondanks het feit dat zij kunnen meedenken.

Participatie in de uitvoering

Bij het opstellen van het uitvoeringsprogramma duurzaamheid is in overleg met externen (mensen die graag anderen activeren en hun stem laten horen) bepaald welke acties en maatregelen er worden getroffen om de duurzaamheidsambities te bereiken. Het Duurzaamheidplatform Gouda (bedrijven) wordt vaak als klankbord gebruikt. Ook is er jaarlijks overleg met natuur- en milieuorganisaties zoals IVN en KNNV.

Een aantal jaar geleden is het accent verschoven van milieu naar duurzaamheid. Er is toen veel aandacht besteed aan activering en bewustwording van duurzaamheid intern en in de samenleving. Daarvoor is een duurzaamheidmakelaar ingezet die veel in gang heeft gezet. Die verbond initiatieven

in wijken, en verbond ondernemers met bewoners. De gemeente (zowel ambtelijk als bestuurlijk) wil inspelen op volgende fase: ondersteunen van initiatieven op de momenten en manieren waar behoefte aan is. Dat geeft het beeld dat er sprake is van maatwerk. Dat beeld wordt door geïnterviewden niet bevestigd. Communicatie richt zich ten tijde van de interviews/ onderzoeksperiode op 'samen werken aan energietransitie', waarbij iedereen die meedoet, welkom is.

De gemeente stimuleert samen met het Duurzaamheidsplatform Gouda (DPG, voor bedrijven) en de Omgevingsdienst (ODMH) bedrijven om energie te besparen en zelf energie op te wekken.

Interne integrale doorwerking

Er is geen team dat zich specifiek richt op duurzaamheid, op diverse plekken in de organisatie zijn mensen hiermee bezig. Er zijn een coördinator en een duurzaamheidsmedewerker binnen het team Omgeving en er zijn mensen in verschillende teams bezig met duurzaamheid vanuit de raadsprogramma's Energietransitie en Klimaatadaptatie.

Er is de afgelopen jaren geïnvesteerd in het intern op de agenda en 'tussen de oren' krijgen van duurzaamheid. College- en raadsvoorstellen moeten voorzien zijn van een 'duurzaamheidsparagraaf'. Ondersteuning daarvoor is te vinden in het 'Gouds duurzaamheidskompas' (niet (meer) bij iedereen bekend). Uit het onderzoek komt naar voren dat duurzaamheid inderdaad 'geland' is in de geïnterviewde organisatieonderdelen en dat zij het thema zelfstandig toepassen, zonder dat aanmoediging van een duurzaamheidsmedewerker nodig is. Zo wordt duurzaam vervoer gestimuleerd vanuit Verkeer&Vervoer, bedrijven worden gestimuleerd aan duurzaamheid te werken vanuit de afdeling Economische Zaken en vanuit Vastgoed worden eigen panden verduurzaamd. Ook vanuit inkoop, facilitaire zaken en openbare ruimte wordt gewerkt aan duurzaamheid.

In het ambtelijke interview wordt de behoefte uitgesproken aan iemand die het duurzaamheidsbeleid intern uitdraagt en aanjaagt en helpt om het duurzaamheidskompas toe te passen. Er is behoefte aan een specialist (intern of anders georganiseerd) die kan ondersteunen bij het zoeken naar duurzame opties die passen binnen het beschikbare budget.

3.3 Bijdrage van gemeentelijk beleid aan bovenlokale doelen

Toetsingscriterium

Is de uitvoering effectief?

- 1.3 In hoeverre draagt het lokale beleid bij aan het bereiken van de landelijke en regionale doelen?
- 1.4 Zijn de gekozen maatregelen realistisch en is het aannemelijk dat hiermee de beoogde (eigen, lokale) doelstellingen worden behaald?

Energietransitie

Het lokale beleid is ambitieuzer dan de landelijke doelen: Gouda wil in 2040 CO₂-neutraal zijn terwijl landelijk de streefdatum op 2050 ligt. Dit helpt de ambtelijke organisatie, omdat in de communicatie de urgentie goed benadrukt kan worden. Vóór 2025 wil Gouda de eerste woonbuurt al van het aardgas af hebben. Het lokale beleid werkt dus in dezelfde richting als het landelijke beleid, maar bereikt het doel in theorie eerder. Via het (raads)programma Energietransitie, dat vrij groot is opgezet, wordt hier stevig aan gewerkt. In de regionale energiestrategie (RES) en Transitievisie Warmte krijgt

het beleid verder vorm en het is te vroeg om daar nu een oordeel over te vormen. Dat neemt niet weg dat de taakstelling voor opwekking en besparing aanzienlijk is.

Klimaatadaptatie

Het lokale beleid is in lijn met het landelijk beleid. Het (raads)programma Klimaatadaptatie geeft richting en vaart: de gemeente heeft in beeld wat er nodig is om in 2050 een klimaatbestendige inrichting te hebben en werkt hier gericht aan. In april 2019 zijn met de raadsbrede werkgroep in een klimaatatelier de knelpunten, kansen en prioriteiten afgestemd: een risicodialoog. In mei 2019 zijn de externe stakeholders die een rol spelen in de fysieke leefomgeving betrokken. Kwetsbaarheden en kansen zijn in beeld en de strategie is gericht op het voorkomen van overstromingen, wateroverlast, droogte en hitte. Of maatregelen voldoende effectief zullen zijn, zal de komende jaren duidelijk worden.

Circulaire economie

Het lokale beleid is in lijn met het landelijk beleid, maar er is meer inzet nodig om de landelijke doelen te behalen. Door invoeren van 'Afval scheiden loont' worden goede resultaten behaald. Voor huishoudelijk afval voldoet het scheidingspercentage (68%) nog net niet aan de landelijke doelstelling (75%), maar het komt er wel redelijk bij in de buurt (wat best een prestatie is, zeker voor een stad). De hoeveelheid grof en fijn restafval (134 kg) komt in de richting van de landelijke doelstelling (100 kg in 2020), maar er ligt nog een flinke opgave om de volgende doelstelling te bereiken (30 kg in 2025). Volgens het coalitieakkoord onderzoekt Gouda 'samen met het bedrijfsleven {...} hoe afval als grondstof kan worden benut, ook in het kader van de ontwikkeling van een nieuw Ecopark. Innovaties op dit gebied blijven we (de gemeente) benutten.'

Duurzame mobiliteit

Gouda werkt aan diverse ambities op het gebied van duurzame mobiliteit en draagt daarmee bij aan het landelijk beleid. Er wordt onderzocht of een zero emissiezone in de binnenstad mogelijk is, ook vanuit het idee van een 'aantrekkelijke binnenstad'. In inkooptrajecten voor vervoer (eigen wagenpark, doelgroepenvervoer) heeft duurzaamheid nog geen nadrukkelijke plek, zoals in het Klimaatakkoord opgenomen. Wel zijn er in 2019 vier voertuigen vervangen en nu 100% elektrisch.

Biodiversiteit

Waar mogelijk worden kansen voor verhoging van natuurwaarden benut (bijvoorbeeld bloeivormen die aantrekkelijk zijn voor vlinders, bijen en andere insecten). Gouda is een bij-vriendelijke gemeente en past ecologisch beheer toe. Er is een stadsecoloog in dienst.

4. Bevindingen deelvraag 2: inhoudelijke prestaties

In dit hoofdstuk is beschreven waar de gemeente staat met betrekking tot de realisatie van doelen en ambities.

4.1 Waar staat de gemeente?

Toetsingscriterium	
Waar staat de gemeente?	
2.1	Hoe staat de gemeente er in de landelijke benchmarks en op basis van al uitgevoerde (recente) evaluaties voor op de thema's klimaat, energie, mobiliteit, biodiversiteit en circulaire economie? Welk resultaat is bereikt op elk thema?

Er is niet gerekend 'van maatregel naar effect', d.w.z. er is niet in detail nagegaan in hoeverre elke voorgenomen maatregel daadwerkelijk is uitgevoerd en hoe deze heeft bijgedragen aan de eigen doelstelling. Wel is op een hoger niveau gekeken naar de overall prestatie op elk thema. Zo wordt duidelijk op welk(e) (sub)thema('s) er voor de gemeente extra inspanningen wenselijk zijn om de eigen en/of landelijke doelen te behalen. Of de gemeente deze inspanningen ook daadwerkelijk kan leveren, is niet alleen afhankelijk van beschikbare capaciteit, budget en bestuurlijke focus, maar vaak ook van externe factoren, zoals beschikbare ruimte of beperkende regelgeving.

Om inzicht te krijgen in de overall prestatie van de gemeente is gebruik gemaakt van verschillende landelijke benchmarks¹:

- o de Gemeentelijke Duurzaamheidsindex (GDI, versie 2018 -de meest recente versie op het moment van onderzoek)
- o de Nationale Monitor Duurzame Gemeenten (Telos, versie 2018-de meest recente versie op het moment van onderzoek)
- o Afvalmonitor (ministerie van I&W), gegevens 2018

Gemeentelijke Duurzaamheidsindex (GDI) 2018

Bij de gemeentelijke DuurzaamheidsIndex (www.gdi.databank.nl) scoort Gouda een 5,4. Het landelijk gemiddelde is 5,8. Op het onderdeel 'Milieu en energie' scoort Gouda een 5,2 (landelijk gemiddelde: 5,1). Gouda scoort laag op de thema's water, natuur, CO₂-uitstoot en hernieuwbare energie. Hieronder zijn de printscreens van de website opgenomen:

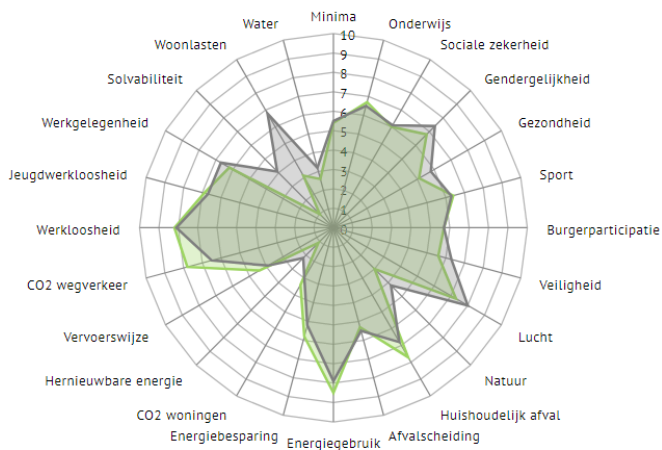
¹ Daarnaast is de Klimaatmonitor beschikbaar, waarin op gedetailleerder niveau informatie beschikbaar is. Dat detailniveau voert te ver voor dit onderzoek. Ook is Waarstaatjegemeente.nl beschikbaar. Hiervan is geen gebruik gemaakt omdat deze monitor grotendeels gebaseerd is op dezelfde informatie als de GDI.

Gouda ▼

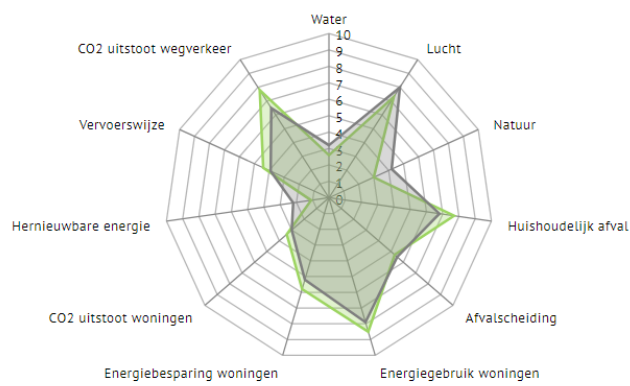
■ Zeer slecht
 ■ Slecht
 ■ Ontoereikend
 ■ Voldoende
 ■ Redelijk goed
 ■ Goed
 ■ Zeer goed

Scores indicatoren Duurzaamheid

— Gemeente Gouda — Nederland

Scores indicatoren Milieu & Energie

— Gemeente Gouda — Nederland

TOTAALSCORE			SOCIAALCULTUREEL KAPITAAL		ECOLOGISCH KAPITAAL		ECONOMISCH KAPITAAL	
SCORE	RANK	ONTWIKKELING	SCORE	RANK	SCORE	RANK	SCORE	RANK
47.8	264	48	29.1	256	46.4	312	48.1	121

De score is totaal plaats 264 van 380 onderzochte gemeenten en de score op ecologisch kapitaal is plek 312 van de 380 onderzochte gemeenten.

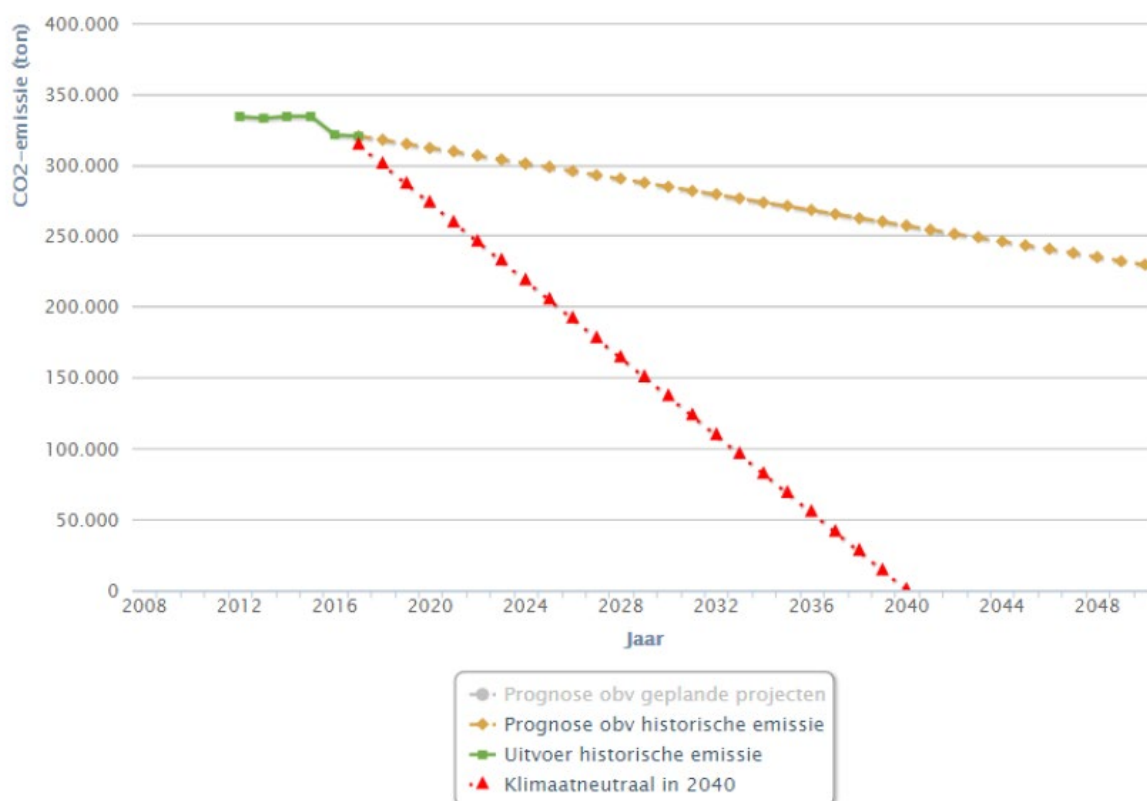
Inhoudelijke prestaties uitvoering beleid

Energie

In 2017 concludeerde DWA in een tussenrapportage het volgende:

- De ambitie om in 2040 CO₂-neutraal te zijn, was in het jaar 2017 voor 8% gehaald.
- Er is 1,5% aan energiebesparing gerealiseerd. Hierbij was de doelstelling 6% in 2020 ten opzichte van het jaar 2015.
- De toename van de productie duurzame energie ligt op 2,1%. Hierbij was de doelstelling 10% in 2020 ten opzichte van het jaar 2015.
- De doelstelling om in 2040 CO₂-neutraal te zijn, is ambitieus. Er is een start gemaakt, maar om echt resultaat te boeken, is het noodzakelijk om een aantal grote projecten uit te voeren. De gemeente Gouda zal dus nog een forse inzet moeten doen om haar doelstellingen te kunnen bereiken.

Ontwikkeling CO₂-emissie

Figuur 3.1 Ontwikkeling van de CO₂-emissie in Gouda van 2010 naar 2050

Bron: voortgangsrapportage Gouda Enervisa 2017

De landelijke doelstelling om in 2020 14% hernieuwbare energieopwekking te realiseren (en in 2023 zelfs 16%), wordt op dit moment nog niet gehaald. In 2017 was dit slechts 1,3% (landelijk gemiddelde: 5,8%).

Via de Regionale Energiestrategie krijgt de gemeente inzicht in wat er nodig is om de energieambities te behalen. Een bottleneck hierin is windenergie. Om voldoende energie op te kunnen wekken, wordt grootschalige windenergie door alle geïnterviewde partijen gezien als noodzakelijk. Hiervoor is slechts beperkt ruimte in het Groene Hart, bijvoorbeeld langs bestaande infrastructuur. De provincie geeft hier echter geen toestemming voor. Dit is een lastige uitdaging waar geen eenvoudige oplossing voor bestaat. Gelijktijdig wordt gewerkt aan de Transitievisie Warmte, ook die gaat de komende periode meer duidelijkheid en richting geven en het onderwerp concreter maken.

Klimaatadaptatie

De gemeente heeft in beeld wat er nodig is om in 2050 een klimaatbestendige inrichting te hebben en heeft ook al maatregelen geformuleerd in een uitvoeringsagenda klimaatadaptatie om hier gericht aan te werken. Op basis van landelijke afspraken hoeft die pas in de loop van 2020 klaar te zijn; Gouda loopt hierin dus voorop. Het effect hiervan is nog niet uit te drukken in meetbare prestaties.

Circulaire economie

Voor huishoudelijk afval voldoet het scheidingspercentage (68%) nog net niet aan de landelijke doelstelling (75%), maar het komt er wel redelijk bij in de buurt. De hoeveelheid grof en fijn restafval (134 kg) komt in de richting van de landelijke doelstelling (100 kg in 2020), maar er ligt nog een flinke opgave om de volgende doelstelling te bereiken (30 kg in 2025). Er wordt samen met het bedrijfsleven gezocht naar hoe afval als grondstof kan worden benut. Circulariteit is geborgd in het inkoopbeleid.

Duurzame mobiliteit

Gouda werkt aan diverse ambities op het gebied van duurzame mobiliteit en is momenteel fietsstad nummer 5. Eigen medewerkers krijgen meer reiskostenvergoeding voor woon-werk-verkeer als zij met het openbaar vervoer komen dan wanneer ze met de auto komen.

Biodiversiteit

In stedelijk gebied is het versterken van biodiversiteit een uitdaging. Gouda heeft weinig buitengebied of groen. Daardoor is de score op natuur in de landelijke benchmarks laag. Dit zijn echter aspecten waar de gemeente geen tot nauwelijks invloed op heeft. De gemeente heeft wel invloed op de kwaliteit van het aanwezige groen (aantrekkelijk leefgebied voor diverse soorten). Gouda werkt met een kaart en uitgangspunten voor ecologisch beheer om biodiversiteit te bevorderen.

4.2 Inhoudelijke uitdagingen

Toetsingscriterium

2.2 Waar liggen inhoudelijk de uitdagingen voor de komende periode?

Het ombouwen van de bestaande stad op het gebied van energie en klimaat is een uitdaging.

Energietransitie

1. De grootste uitdaging ligt op dit moment bij de energietransitie. De ontwikkeling van de regionale energiestrategie (RES), Transitievisie Warmte en komen tot een aanpak voor aardgasvrije wijken is de komende tijd voor alle gemeenten in het land een grote opgave. Naast beleid en doelen gaat het ook om het betrekken van de stakeholders, als bedrijfsleven, organisaties, woningbouwcorporaties, netbeheerders en bewoners. De technische, ruimtelijke en sociale gevolgen en mogelijkheden worden momenteel voor de regio en voor elke gemeente in kaart gebracht. Een grote uitdaging lijkt er te liggen bij **voldoende netcapaciteit**, waar de netbeheerder niet 'speculatief' de capaciteit mag uitbreiden. Daarbij komen ook vraagstukken naar voren als wel/geen **warmtenet** vanuit de haven van Rotterdam en wel of geen **windmolens** in het Groene Hart.

Voor de gemeente Gouda ligt er een uitdaging om de gemeentelijke organisatie toe te rusten zodat deze adequaat kan inspelen op ontwikkelingen. Zo is er bijvoorbeeld nog geen centrale coördinatie van het aantakken van een warmtecirculatiernet op diverse nieuwe ontwikkelingen. Dat betekent dat het al dan niet aantakken afhankelijk is van individuele projectontwikkelaars. Daarmee worden mogelijk kansen gemist, ook op het gebied van aantrekken van subsidie.

Klimaatadaptatie

2. De komende tijd moet de uitvoeringsagenda worden uitgevoerd, waarmee een klimaatbestendige inrichting bereikt wordt. Het Groene Hart is als een van de laagstgelegen punten van Nederland kwetsbaar. Het thema 'water in de binnenstad' heeft prioriteit vanwege de combinatie van een dalende bodem, de hoge (grond)waterstand en gevarieerde funderingen (bv. houten palen).

Circulaire economie

3. De hoeveelheid huishoudelijk afval moet verkleind worden van de huidige 134 kg/inwoner naar 100 kg in 2020 (en 30 kg in 2025). Een gemeente kan een voorbeeldrol pakken als het gaat om duurzaamheid. Door echt werk te maken van circulair/maatschappelijk verantwoord inkopen (deelname aan Manifest MVI) en door de eigen gebouwen energieleverend /klimaatadaptief te maken, door groen en inrichting te verduurzamen en het gebruik te verduurzamen ontstaat een interne cultuur binnen de gemeente die uitstraalt naar bewoners en bedrijven en die doorwerkt in al het andere beleid van de gemeente.

Duurzame mobiliteit

4. Op het gebied van mobiliteit ligt de uitdaging in het verankeren van duurzaamheid in inkooptrajecten voor vervoer (eigen wagenpark incl. vaartuigen, doelgroepenvervoer). Ook is er een rol voor de gemeente in het faciliteren van de ontwikkeling naar fietsen, elektrisch vervoer en vervoer op waterstof.

Biodiversiteit

5. Om biodiversiteit te behouden en te versterken is beleid nodig dat hier specifiek op gericht is. In stedelijk gebied is er vanzelfsprekend minder groen dan in buitengebied. Biodiversiteit (gevarieerdheid, stabiele ecosystemen, inheemse soorten, verbinding met omliggende natuurgebieden, etc.) kan versterkt worden door hier specifieke doelstellingen voor te formuleren en de juiste omstandigheden te bevorderen. Hier worden al bewuste stappen in gezet, deze zijn echter niet (recent) op papier terug te vinden.

5. Bevindingen deelvraag 3: proces

In dit hoofdstuk is beschreven op welke manier intern en extern wordt samengewerkt aan de realisatie van doelen en ambities. Er is aangegeven welke rol de gemeenteraad, de gemeente en partijen in de samenleving hebben.

5.1 Interne samenwerking

Toetsingscriterium

Op welke manier wordt intern samengewerkt aan de realisatie van doelen en ambities?

College, raad en ambtelijk apparaat staan er hetzelfde in: duurzaamheid is belangrijk en wordt serieus genomen. Ook bestuurlijk is duurzaamheid verankerd in verschillende beleidsterreinen: de feestelijke opening van zonnepanelen op een zwembad wordt door de wethouder sport gedaan. Het stadium van weerstand is voorbij, het is meer de vraag hoe je duurzaamheid bereikt (hoeveel mag het kosten, wat is het gangbare kwaliteitsniveau). Op dat vlak is ruimte voor verschillende interpretaties. Strijdige belangen doen zich niet vaak voor of worden zo opgelost dat zowel recht gedaan wordt aan duurzaamheid als aan het andere belang.

De raadswerkgroepen energietransitie en klimaatadaptatie zijn platformen waarin raadsleden, college en ambtenaren laagdrempelig met elkaar in contact zijn, waarin informatie beschikbaar is en meningen al ruim voor de fase van besluitvorming zichtbaar worden. Dit bevordert dat binnen de gemeente 'de neuzen dezelfde kant op staan'. Ook is er vanuit de raadswerkgroep energietransitie een verbinding met de regionale energiestrategie (RES).

De interne integrale doorwerking is beschreven in paragraaf 5.2.

5.2 Kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad

Toetsingscriterium

Welke rol heeft de gemeenteraad?

- 3.1 Op welke wijze is aan de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraden invulling gegeven in het behalen van beoogde effect en doelstellingen (incl. evalueren / bijstellen van beleid)?
- 3.2 Hoe en in hoeverre worden de gemeenteraden geïnformeerd over de voortgang van uitvoering van de beleidsdoelstellingen?

Kaderstellende en controlerende rol

Vooral op het gebied van energietransitie en klimaatadaptatie is de gemeenteraad uitgebreid betrokken bij het voorbereiden en stellen van kaders, met name via de raadswerkgroepen. (Voorgenomen) besluiten worden regelmatig al in een vroeg stadium voorgelegd. De gemeenteraad doet raadsinitiatiefvoorstellen (energietransitie, klimaatadaptatie), dient moties in (bijvoorbeeld over circulariteit en vergroening van de fysieke ruimte) en stelt veel technische vragen. Ook komt het voor dat raadsleden zelf een onderwerp agenderen en hiervoor een 'discussiepaper' schrijven (openbaar groen).

De concept-RES wordt door de gemeenteraad vastgesteld, ookal is dit formeel een collegebevoegdheid. De gemeenteraad krijgt dus vroeg de kans kaders te beïnvloeden. Vanuit de RES wordt gezien dat raadsleden wat zoekende zijn naar hun positie. Ze worden geacht lokaal te besluiten over onderwerpen op de lange-termijn en op bovenlokaal schaalniveau. Er is behoefte aan om deze besluiten 'terug te rekenen' naar wat er in deze bestuursperiode nodig is aan investeringen. Ook is het lastig dat de keuze voor dit schaalniveau betekent dat een gemeente soms meer energie zal moeten opwekken dan voor de eigen gemeente nodig is, om in de regionale behoefte te kunnen voorzien. Dat botst met andere lokale belangen in de ruimtelijke inpassing.

Overkoepelend duurzaamheidsbeleid ontbreekt nog. Wel bestaat er de verzameling van ambities op verschillende duurzaamheidsthema's in het nog niet vastgestelde uitvoeringsprogramma duurzaamheid en duurzaamheid wordt zelfstandig opgepakt vanuit verschillende beleidsterreinen. Dat is een goed teken: Gouda is al ver en duurzaamheid is min of meer vanzelfsprekend geworden. De keerzijde hiervan is dat een helicopterview ontbreekt, de gemeenteraad krijgt moeilijk overzicht en het is moeilijk om voortgang te monitoren. De raad heeft behoefte aan het voeren van een debat om te bepalen welke thema's er onder het duurzaamheidsbeleid vallen, wat de reikwijdte is van die thema's, hoe thema's met elkaar samen hangen en hoe deze tegen elkaar afgewogen (geprioriteerd) kunnen worden. Het ontbreken van overkoepelend beleid maakt het lastiger om te sturen op wat op korte termijn het grootste resultaat oplevert en welke investering er nu gedaan moet worden om op middellange termijn resultaat te boeken. Het nog vast te stellen 'Uitvoeringsprogramma duurzame ontwikkeling' verzamelt de duurzame ambities van bestaand sectoraal beleid en vult daarmee een deel van deze behoefte in, maar raadsleden hadden graag meer invloed willen hebben op het stellen van kaders die hierin zijn opgenomen.

Informatie aan de raad

Voor raadsleden is duurzaamheid een pittig onderwerp. De opgave is groot en complex, er is technisch inhoudelijke kennis nodig om de dilemma's en uitdagingen goed te snappen en om oplossingen gefundeerd tegen elkaar af te kunnen wegen. Het is moeilijk om te beschikken over objectieve informatie (de heersende meningen over wat de duurzame optie is variëren voortdurend). Dat werkt terughoudendheid in de hand voor het nemen van onomkeerbare besluiten die later mogelijk tot spijt leiden. Het gemiddelde raadslid mist de tijd om zich hier goed in te kunnen verdiepen. Raadsleden zijn dus deels afhankelijk van de informatie die zij aangereikt krijgen en de informatie waar zij zelf om vragen. Er worden regelmatig technische vragen gesteld.

De raadswerkgroepen worden als zeer positief ervaren. Via deze kanalen krijgt de raad voldoende informatie om te kunnen sturen en is er contact met het college van B&W en ambtenaren. Op andere duurzaamheidsonderwerpen wordt per beleidsveld gerapporteerd. Voor die onderwerpen vinden raadsleden het soms lastig om voldoende informatie en overzicht te krijgen om onder tijdsdruk goed te kunnen sturen.

Over de RES worden raden goed geïnformeerd via een raadsinformatiebrief en regionale avonden voor volksvertegenwoordigers waarin raadsleden 'aan de knoppen kunnen draaien'. Ook is er aandacht voor de RES in een interne nieuwsbrief van de griffie

5.3 Externe samenwerking

5.3.1 Rol van de gemeente

Toetsingscriterium

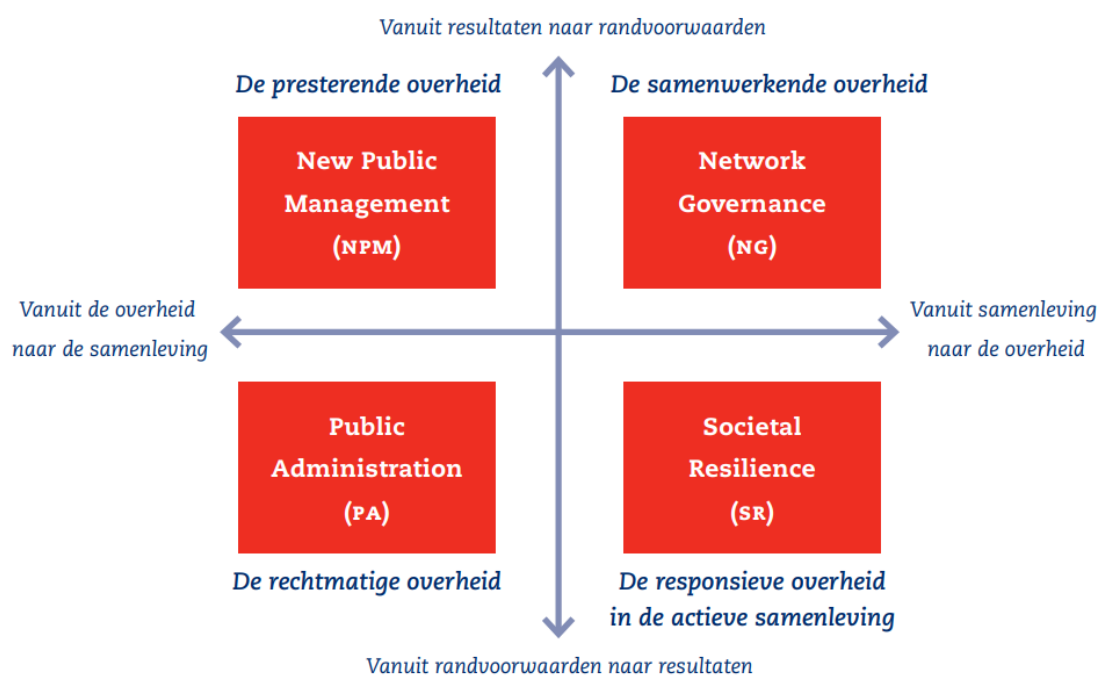
Welke rol heeft de gemeente?

- 3.3 Welke rol heeft de gemeente (college van B&W / ambtelijke organisatie) in de uitvoering? Daarbij kan gedacht worden aan de rol van kenniscentrum (bewustwording creëren in de samenleving), duurzame dienstverlener, maatschappelijke facilitator en/of zichtbare koploper die het goede voorbeeld geeft.

De afgelopen periode stond in het teken van activering en bewustwording van duurzaamheid intern en in de samenleving door onder andere de duurzaamheidmakelaar, oftewel werken 'vanuit de overheid naar de samenleving'. Momenteel wordt de omslag gemaakt naar het ondersteunen van activiteiten zonder ze over te nemen of in een gemeentelijk format de duwen, oftewel 'werken vanuit de samenleving naar de overheid'.

De gemeente werkt voornamelijk vanuit randvoorwaarden naar resultaten. Eerst worden kaders (randvoorwaarden) opgesteld en vervolgens vindt uitwerking plaats.

De gemeente is daarmee in transitie van 'rechtmatige overheid' naar 'responsieve overheid'.

Figuur 1 Verschillende vormen van overheidssturing (bron: 'Sedimentatie in sturing, Systeem brengen in netwerkend werken door meervoudig organiseren', NSOB-publicatie 2015)

De gemeente acteert in de rol van kenniscentrum (bewustwording creëren in de samenleving), verbinder, maatschappelijke facilitator en zichtbare koploper die het goede voorbeeld geeft.

kenniscentrum

De gemeente stelt de weg open naar kennis, bijvoorbeeld via het Duurzaam Bouwloket. De ODMH is voor ambtenaren het kenniscentrum.

verbinder

De gemeente brengt partijen bij elkaar in het stakeholdersoverleg, bestaande uit 40-50 mensen van organisaties, instellingen, bedrijven en verenigingen. Deze partijen krijgen gezamenlijk een programma van workshops, presentaties, ze wisselen ervaringen uit, kunnen netwerken en elkaar helpen problemen op te lossen. De gemeente verbindt ook ontwikkelaars met woningcorporaties in het kader van de energietransitie. Wanneer tijdens contacten met bewoners (bijvoorbeeld vanwege het vervangen van riolering) blijkt dat mensen overwegen om te verduurzamen, dan benut de gemeente deze contactmomenten om kennis aan te dragen en inwoners te verbinden met andere partijen. Dat maakt de uitvoering makkelijker.

maatschappelijke facilitator

Het faciliteren van initiatieven uit de stad staat de komende periode centraal.

voorbeeldrol

De gemeente geeft het goede voorbeeld in de eigen bedrijfsvoering en het gemeentelijk vastgoed. Het Huis van de Stad (2012) is duurzaam gebouwd en bij herziening van contracten wordt gekozen voor de duurzame(re) optie. Voor enkele verduurzamingsprojecten (showcases) is een communicatieplan gemaakt zodat goed zichtbaar gemaakt kan worden wat er gaat gebeuren en waarom (voorbereid op aardgasvrij). Hiermee laat de gemeente zien wat er mogelijk is zodat voor andere partijen de drempel lager wordt.

Ook intern wordt vanuit bedrijfsvoering het goede (duurzame) voorbeeld gegeven, waarbij gedrag een grote component is, bijvoorbeeld door te kiezen voor fair trade en biologisch, vegetarische bitterballen, meatless monday in het bedrijfsrestaurant, compostering van groenafval via een wormenbak. Hiermee wordt een 'duurzame norm' gesteld.

Gemeenteraad

Raadsleden vinden het normaal om in contact te zijn met de samenleving maar merken op dat er een groep van ongeveer 150 mensen is die actief zijn op dit onderwerp en dat er weinig contact is met anderen. Raadsleden zijn onder de indruk van wat er allemaal gebeurt aan initiatieven die in de samenleving spelen en noemen inwoners assertief en mondig. Inwoners zoeken zelf de raad op. Er is zorg over hoe contact te maken en houden met het deel van de mensen dat niet zo gericht is op de overheid. Met bedrijven is incidenteel contact via het Duurzaamheidsplatform Gouda (DPG). De Raad van Kerken organiseert een verkiezingsdebat voor raadsleden, wat in 2018 over o.a. duurzaamheid ging.

College van B&W

In het college heeft één wethouder officieel de portefeuille duurzaamheid, maar in de praktijk zijn drie wethouders zeer zichtbaar op dit onderwerp. Het hele college staat achter de duurzaamheidsambities, die zijn opgenomen in het coalitieakkoord.

Ambtelijke organisatie

Tot voor kort was het voor inwoners en organisaties heel makkelijk om contact te leggen met de gemeente via de duurzaamheidsmakelaar, die ook 'de taal sprak' van inwoners en bedrijven. Nu deze er niet meer is, is het even zoeken hoe contacten nu lopen, zowel voor de nieuwe ambtenaren als voor de inwoners en bedrijven die hun aanspreekpunt weer moeten vinden. De relatie met 'de gemeente' moet opnieuw opgebouwd worden.

Naast dit zeer gewaardeerde en nu gemiste persoonlijk contact, verloopt contact via de wat formelere kanalen, bijvoorbeeld het stakeholdersoverleg of een bijeenkomst. Bedrijven hebben de ervaring dat de deur altijd open staat als ze met een initiatief komen. Geïnterviewde inwoners hebben wat moeite om aansluiting te vinden bij de wat formele werkwijze van de gemeente. Zij hebben behoefte aan snellere besluitvorming, creatievere oplossingen, communicatie die aansluit op de belevingswereld van inwoners en een lange-termijn-relatie waarbij de gemeente zich ook kwetsbaar opstelt.

5.3.2 Rol externen

Toetsingscriterium	
Welke rol hebben partijen in de samenleving?	
3.4	Welke rol hebben inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in de uitvoering?

De gemeente nodigt de samenleving uit tot samenwerking. Er worden bijeenkomsten georganiseerd, er is een stakeholdersoverleg en er is het platform www.maakgoudaduurzaam.nl waarop initiatieven op het gebied van energie, groen en afval zichtbaar zijn.

De samenleving neemt ook zelf duurzame initiatieven. De gemeente heeft geïnvesteerd in activering en bewustwording. Daarnaast is de samenleving in heel Nederland initiatiefrijker geworden dan een aantal jaar geleden. De gemeente betreft (de bij de gemeente bekende) initiatieven bij ontwikkelingen en nodigt hen uit voor participatie-bijeenkomsten.

Duurzame initiatieven vanuit de samenleving

Een greep uit de duurzame initiatieven die in het onderzoek zichtbaar zijn geworden:

- Bewoners van de De La Rey laan, Wintersdijk en Koningshof nemen stappen in het kader van de energietransitie (o.a. vervangen van asbest door zonnepanelen).
- Energie Coöperatie Gouda een zelfstandige bewonersorganisatie die streeft naar een duurzaam Gouda, gericht op energiebesparing en duurzame energieopwekking in stad, wijk en buurt. Een onderdeel hiervan is de Stichting voor goudse windenergie die zich bezig gaat houden met windenergieproject(en).
- GOUDasfalt: burgerinitiatief, in samenwerking met de gemeente, voor de ontwikkeling van een oud industrieterrein tot een plek waar mensen kunnen wonen en recreëren (incl. Zon op GOUDasfalt).
- Gouda Bruist: netwerk van ruim 2000 personen (inwoners, ondernemers, onderwijs) voor objecten en ideeën die een positieve bijdrage leveren aan Gouda.
- Stichting Duurzaamheidsplatform Gouda (DPG) is een onderdeel van Gouda onderneemt (ondernemersplatform) en heeft het doel het initiëren en stimuleren van collectieve innovatie & duurzaamheidsprojecten samen met bedrijven in Gouda. Speerpunten zijn energietransitie (bijvoorbeeld via het project 'zon op bedrijfsdaken Gouda'), hernieuwbare grondstoffen/circulaire economie en de aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt.
- Werkgroep duurzaamheid, samenwerkingsverband van o.a. de werkgroep ZIN van de Raad van Kerken, het Humanistisch Verbond, Fairtrade, IVN, Nivon. Organisatie van een duurzaamheidsdag en andere duurzaamheidsevenementen.

De samenleving zoekt contact met de gemeente als de meerwaarde daarvan wordt ingezien. Bedrijven en inwonersinitiatieven leggen actief contact en zoeken naar mogelijkheden om samen te werken.

Ook regionaal is er sprake van samenwerking. 'De regionale tafel duurzaamheid Midden-Holland zet zich in om een regionale bijdrage te leveren aan de wereldwijde duurzaamheidsopgaven, waar dat regionaal mogelijk is en waar die regionale aanpak effectiviteit- en efficiëntie-verhogend werkt'. Aan deze tafel zitten de duurzaamheidswethouders van de deelnemende gemeenten.

(<https://www.regiomiddenholland.nl/Strategische+agenda/duurzaamheid/default.aspx>)

De ODMH voert in de regio Midden-Holland voor de aangesloten gemeenten, de inwoners en de ondernemers werkzaamheden uit die betrekking hebben op duurzaamheid en milieu. Op basis van het Activiteiten- en het Bouwbesluit dragen vergunningverleners en handhavers van ODMH zorg voor een goede milieukwaliteit en veilige en duurzame gebouwen. Daarnaast verzorgt de Omgevingsdienst Natuur- en milieu-educatie. (<https://www.odmh.nl/thema/duurzaamheid/>)

CNME de Zwanebloem te Gouda (verbonden met de ODMH) verzorgt natuur- en milieueducatie voor de basisscholen in de gemeenten. Centraal staan de thema's natuur, grondstoffen (circulaire economie), duurzame energie (incl. mobiliteit) en science. Het aanbod wordt zoveel mogelijk gekoppeld aan gemeentelijk duurzaamheidsbeleid en is gericht op scholen. Het CNME zoekt actief de samenwerking met diverse organisaties.

In projecten wordt samengewerkt met diverse partijen. Voor 'Operatie Steenbreek' bijvoorbeeld met natuurinstellingen en woningcorporaties. Er zijn prestatieafspraken met woningcorporaties over de verduurzaming van huurwoningen. In de Groenalliantie Midden-Holland werkt Gouda regionaal samen met andere gemeente aan het ontwikkelen en beheren van de natuur- en recreatiegebieden Krimpenerwaard en Reeuwijkse Plassen. Op het gebied van klimaatadaptatie werkt de gemeente samen met het Hoogheemraadschap van Rijnland.

5.3.3 Wijze van samenwerking

Toetsingscriterium
Op welke manier wordt extern samengewerkt aan de realisatie van doelen en ambities?
3.6 Hoe verloopt de samenwerking tussen gemeente en samenleving?

De gemeente doet veel aan communicatie en participatie en biedt regelmatig en grootschalig een ingang voor alle geluiden uit de samenleving. Uit het onderzoek ontstaat het beeld dat de gemeente daarbij communiceert volgens 'gemeentelijke spelregels', in de taal van de gemeente en in werkvormen die passen bij een gemeente.

Daardoor is de aansluiting niet bij elke partij in de samenleving automatisch gemaakt. Veel initiatieven zijn slagvaardig en wendbaar door een snelle besluitvorming en weinig hiërarchie en ze hebben een duidelijk en eenduidig doel. Ze werken op basis van vertrouwen en persoonlijk opgebouwde relaties. De gemeente daarentegen heeft een zorgvuldige maar daarmee ook trage besluitvorming en werkt op basis van formele afspraken en transparante relaties.

Sommige partijen leren snel de taal spreken van de gemeente en kunnen zich binnen deze spelregels handig en makkelijk bewegen. Andere partijen knappen er op af, raken teleurgesteld en gedemotiveerd en verliezen vertrouwen.

De gemeente geeft aan dat inwoners de gemeente goed weten te vinden en probeert kennis en mensen te verbinden. Veel initiatieven en initiatiefnemers kloppen bij de gemeente aan voor een

financiële bijdrage of organisatorische ondersteuning. De gemeente heeft de insteek om activiteiten wel te ondersteunen met 'kleine prikkels' en door de weg te wijzen, maar niet over te nemen. Het enthousiasme en de energie moeten in de samenleving blijven

Enkele instrumenten voor faciliteren en verbinden, ter illustratie

Via www.maakgoudaduurzaam.nl werkt de gemeente Gouda samen met bedrijven, (sport)verenigingen, scholen, kerken en inwoners van Gouda. Er is aandacht voor de thema's energie, groen en afval. Het is tevens een platform waarop initiatieven zichtbaar gemaakt worden en mensen elkaar kunnen vinden om op deze thema's samen te werken. Voor inwoners zijn de gemeente en het Duurzaam Bouwloket het aanspreekpunt, bedrijven worden doorverwezen naar het Duurzaamheidsplatform Gouda.

Ook is er het instrument 'Groen moet je doen' waarmee inwoners zelf het groen in hun omgeving kunnen beheren.

GoudApot ontvangt subsidie van de gemeente Gouda om budget ter beschikking te stellen voor de leefbaarheid van de stad, voor initiatieven waar inwoners aan meewerken en waarmee sociale cohesie wordt bevorderd.

Samenwerking tussen gemeente en bedrijven verloopt soepel, de organisatiegraad is hoog en men weet elkaar te vinden. Bedrijven ervaren dat de fase van activering en bewustwording nog nodig is en dat misschien wel altijd blijft. Bij de warmtetransitie naar een aardgasvrije gemeente is het ondernemersplatform Gouda onderneemt (en het Duurzaamheidsplatform Gouda dat daar een onderdeel van is) een belangrijke schakel in het creëren van bewustwording en bereidheid. Het DPG is ook betrokken bij de RES. Hoewel de gemeente zich graag richt op een bedrijventerrein als geheel, attendeert het DPG erop dat ondernemers op individueel niveau aangesproken moeten worden om aan te sluiten bij hun belevingswereld, behoeften en belangen.

Inwoners worden het beste bereikt als zij worden aangesproken door mede-inwoners. Inwoners kunnen sommige dingen beter onderling organiseren dan de gemeente en vinden vaak makkelijker de juiste toon. Ook is het makkelijker om de follow-up te organiseren van reacties en vragen die voortkomen uit een bijeenkomst. Het is goed dat de gemeente hier gebruik van maakt en deze kwaliteiten inzet. Indien de inzet van vrijwilligers semi-professionele vormen aan begint te nemen, ontstaat er een situatie waarin een zekere vergoeding vanuit de gemeente reëel wordt, indien hiermee wordt bijgedragen aan uitvoering van gemeentelijk beleid. In dit verband werden de termen 'beroepsvrijwilligers' en 'vrijwilligers-uitvoeringsorganisatie van de gemeente' genoemd. Hiermee wordt voorkomen dat vrijwilligers overbelast raken, of dat een organisatie te kwetsbaar wordt omdat vrijwilligers afscheid nemen op het moment dat zij andere bezigheden krijgen.

Bijlage 1: Onderzoeksverantwoording

B1.1 Interviews

In de interviews zijn antwoorden op de deelvragen achterhaald. Daarbij is gebruik gemaakt van het toetsingskader dat vooraf met de Groene Hart Rekenkamer is afgestemd. De interviews zijn opgenomen en de geluidsopnamen kunnen geraadpleegd worden bij SME. Van de interviews met raadsleden en met het college van B&W zijn beknopte verslagen gemaakt die voor akkoord zijn voorgelegd aan geïnterviewden en beschikbaar gesteld aan de Rekenkamercommissie. Er is gesproken met de volgende partijen:

Gemeente Gouda

1. Gemeenteraadsleden
(D66, SP, PvdA, Partij voor de Dieren, VVD, CDA, Gouda's 50+ Partij, GroenLinks, CU, SGP)
2. Wethouder Duurzaamheid
3. Ambtenaren Duurzaamheid
4. Ambtenaren beleidsvelden die raakvlakken hebben met duurzaamheid
5. Inwoners(organisaties)*
6. Bedrijven(vertegenwoordigers)
7. Maatschappelijke organisaties en vrijwilligersinitiatieven

Overig

8. NME Centrum De Zwanebloem
9. Projectorganisatie Regionale Energiestrategie (RES)
10. Omgevingsdienst Midden Holland (duurzaamheidsambtenaren)

*Voor het interview met inwoners(organisaties) was een lage opkomst, gezien de grote hoeveelheid initiatieven binnen de gemeente. Het beeld dat ontstaan is, geeft een indruk, maar is mogelijk niet voldoende representatief.

B1.2 Geraadpleegde documenten

Gedurende het onderzoek is gebruik gemaakt van de volgende bronnen:

- o Gemeentelijke DuurzaamheidsIndex (www.gdi.databank.nl)
- o Nationale monitor duurzame gemeenten
- o Uitvoeringsprogramma duurzaamheid 2018-2022
- o Coalitieakkoord 2018-2022: Nieuwe energie. Samenwerken en investeren voor Gouda
- o Uitvoeringsprogramma Duurzame Ontwikkeling 2020-2023
- o Programmabegroting 2019-2022
- o Verkenningdocument raadsbrede werkgroep energietransitie 'Kan niet bestaat niet' (2019)
- o Programmaplan Energietransitie Gebouwde Omgeving 2019-2022
- o Folder Duurzaam Gouda Erfgoed (2019)
- o Rapport Strategie en Uitvoeringsagenda Klimaatadaptatie (2019)
- o Uitvoeringsagenda programma Klimaatadaptatie (2019)
- o Subsidieverordening Groen-moet-je-doen.
- o Memo "Gouda gooit niets meer weg" (2015)

- Beleidsnota 'Afval Scheiden Loont'
- Mobiliteitsplan Gouda 2017-2026
- Verkeerscirculatieplan Gouda (2019)
- Beheerplan Groot- en Vervangingsonderhoud Openbare Ruimte 2016-2019
- Rapport Groen, Groener, Gouda (2017)
- Structuurvisie Groen
- Prestatieafspraken Raamovereenkomst wonen Gouda 2017-2020
- Voortgangsrapportage Gouda Enervisa 2017
- Maatschappelijke Vergroeningsagenda Gemeente Gouda (2015)
- Gemeentelijk Rioleringsplan Gouda 2019-2023
- Gouds duurzaamheidskompas
- Woonvisie Gouda 2015-2020
- Website Groenalliantie Midden-Holland

B1.3 Toetsingskader

Deelvraag 1 (kaders): Hoe is het duurzaamheidsbeleid inhoudelijk en procesmatig vormgegeven?

Toetsingscriterium	
Beschrijving van hoe het duurzaamheidsbeleid <i>inhoudelijk</i> is vormgegeven.	
1.2	Welke lokale ambities en doelstellingen zijn er, wat is het beoogde effect daarvan en met welke maatregelen wil de gemeente invullingen geven aan de doelstellingen? - Welke duurzaamheidsthema's komen aan bod, zijn deze ladingdekkend? - Is per thema de link gelegd met landelijke en regionale kaders? - zijn naast de gemeente ook andere partijen betrokken bij opstellen & uitvoeren?
Beschrijving van hoe het duurzaamheidsbeleid <i>procesmatig</i> is vormgegeven:	
1.5	Wie zijn er betrokken geweest bij het opstellen van het duurzaamheidsbeleid? - Betrokkenen - Partijen die niet betrokken zijn maar wel betrokken hadden kunnen worden
1.6	Wie zijn er betrokken bij de uitvoering van het duurzaamheidsbeleid? - Betrokkenen - Partijen die niet betrokken zijn maar wel betrokken hadden kunnen worden
1.7	Werken duurzaamheidsdoelstellingen integraal door in andere beleidsterreinen? - Programmabegroting 2019 (/2020 indien beschikbaar)
Is de uitvoering effectief?	
1.3	In hoeverre draagt het lokale beleid bij aan het bereiken van de landelijke en regionale doelen? - aansluiting doelstellingen lokaal <---> doelstellingen landelijk/regionaal (aansluiting qua thema's en aansluiting qua ambitieniveau)
1.4	Zijn de gekozen maatregelen realistisch en is het aannemelijk dat hiermee de beoogde (eigen, lokale) doelstellingen worden behaald? - inschatting haalbaarheid capaciteit / budget / doorlooptijd - inschatting juiste richting en grootte (voldoende inzet van middelen)

Deelvraag 2 (inhoudelijke prestaties), Waar staat de gemeente met betrekking tot de realisatie van doelen en ambities?

Toetsingscriterium	
Waar staat de gemeente?	
2.1	Hoe staat de gemeente er in de landelijke benchmarks en op basis van al uitgevoerde (recente) evaluaties voor op de thema's klimaat, energie, mobiliteit, biodiversiteit en circulaire economie? Welke resultaat is bereikt op elk thema? - resultaten benchmark per thema (GDI, NMDG, klimaatmonitor) - resultaten recente evaluaties per thema
2.2	Waar liggen inhoudelijk de uitdagingen voor de komende periode? - het te overbruggen verschil tussen de landelijke/regionale/lokale doelen enerzijds en de resultaten benchmarks/recente evaluaties anderzijds - welke minder zichtbare uitdagingen vermelden betrokkenen (inhoudelijk)

Deelvraag 3 (proces), Op welke manier wordt intern en extern samengewerkt aan de realisatie van doelen en ambities? Welke rol hebben de gemeenteraad, de gemeente en partijen in de samenleving?

Toetsingscriterium	
Op welke manier wordt intern samengewerkt aan de realisatie van doelen en ambities?	
3.5	Hoe verloopt de samenwerking intern (gemeenteraad <--> college van B&W <--> ambtelijke organisatie)? Wordt er integraal gewerkt of zitten er tegenstrijdigheden in het werk van verschillende beleidsterreinen? - is er draagvlak voor het duurzaamheidsbeleid bij raad, college en ambtelijke organisatie? - hebben raad, college en ambtenaren dezelfde speerpunten? - hoe wordt door raad, college en ambtenaren omgegaan met strijdige belangen (duurzaamheid versus een ander belang)?
Op welke manier wordt extern samengewerkt aan de realisatie van doelen en ambities?	
3.6	Hoe verloopt de samenwerking tussen gemeente en samenleving? - Hoe word de samenwerking ervaren door elke partij? (productief, stroef, anders...)
Welke rol heeft de gemeenteraad?	
3.1	Op welke wijze is aan de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad invulling gegeven in het behalen van beoogde effect en doelstellingen (incl. evalueren / bijstellen van beleid)? - op welk(e) moment(en) heeft de raad kaders gesteld - op welke manier(en) heeft de raad kaders gesteld (bijvoorbeeld: controleren of de juiste expertise betrokken is geweest bij het ontwerp, zelf inhoudelijk reageren op een voorstel of in een vroeg stadium zelf mee ontwerpen in bijvoorbeeld een creatieve sessie) - op welk(e) moment(en) heeft de raad de voortgang gecontroleerd - op welke manier(en) heeft de raad de voortgang gecontroleerd (bijvoorbeeld: actief zelf op zoek naar informatie of zich baseren op wat wordt aangeboden) - zijn kaders bijgesteld gedurende de looptijd van het duurzaamheidsbeleid (en zo ja: wat is er veranderd aan de kaders en wat was de aanleiding voor bijstelling)
3.2	Hoe en in hoeverre wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de voortgang van uitvoering van de beleidsdoelstellingen? - welke / welk type / hoeveel informatiemomenten zijn er geweest

Toetsingscriterium

Welke rol heeft de gemeente?

- 3.3 Welke rol heeft de gemeente (college van B&W / ambtelijke organisatie) in de uitvoering? Daarbij kan gedacht worden aan de rol van kenniscentrum (bewustwording creëren in de samenleving), duurzame dienstverlener, maatschappelijke facilitator en/of zichtbare koploper die het goede voorbeeld geeft.
- in welk kwadrant van het NSOB-model (zie schema hieronder) bevindt de gemeente zich

Welke rol hebben partijen in de samenleving?

- 3.4 Welke rol hebben inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties in de uitvoering?
- gaat de samenleving in op uitnodigingen van de gemeente tot samenwerking
 - neemt de samenleving zelf duurzame initiatieven
 - betreft de samenleving de gemeente

Bijlage 2: Landelijke en regionale kaders

Voor de vijf onderzochte duurzaamheidsthema's in dit onderzoek zijn de kaders en doelstellingen grotendeels op (inter)nationaal of provinciaal niveau bepaald. In dit hoofdstuk zijn kort een aantal voor gemeentelijk duurzaamheidsbeleid relevante beleidskaders genoemd.

B2.1 (Inter)nationale kaders

Energietransitie

In 2015 is in het internationaal Klimaatakkoord Parijs afgesproken de opwarming van de aarde te beperken tot maximaal 2 graden ten opzichte van het pre-industriële niveau, met het streven een maximale temperatuurstijging van anderhalve graad. In onder andere het Energieakkoord (2013), de Klimaatwet (2019) het Klimaatakkoord (2019) wordt de Nederlandse ambitie – energieneutraal en aardgasloos in 2050 – verder uitgewerkt. Het Nederlands Klimaatakkoord is de invulling van de Klimaatwet en is een vervolg op het Energieakkoord dat in 2020 afloopt. Inzetten op enerzijds energiebesparing en anderzijds opwekking van duurzame energie gaan daarbij hand in hand.

Belangrijke landelijke ambities zijn:

- 2050: Energieneutraal en aardgasloos
- 2050: 95% minder broeikasgassen in 2050 dan in 1990
- 2030: 49% minder broeikasgassen dan in 1990
- 1,5% energiebesparing per jaar
- 14 % hernieuwbare energie 2020 en 16% in 2023

Klimaatadaptatie

Ook al gaat het ons lukken de opwarming van de aarde tot een maximum van 2 graden te beperken, dan nog zullen we ons moeten voorbereiden op de gevolgen van een onvermijdelijke klimaatverandering (zoals wateroverlast, hittestress, droogte en de gevolgen van overstromingen).

In het Nationaal Deltaprogramma 2015 zijn de nationale Deltabeslissingen opgenomen:

- in 2050 is Nederland zo klimaatbestendig als mogelijk ingericht.
- In de deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie is vastgelegd dat 'klimaatbestendig en waterrobuust' inrichten uiterlijk in 2020 onderdeel is van het beleid en handelen' van overheden.

De implementatie van deze plannen zijn nadrukkelijk een gezamenlijke verantwoordelijkheid van Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten.

In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is het tijdpad opgenomen: uiterlijk in 2019 moesten de kwetsbaarheden in beeld gebracht zijn via een stresstest. Aansluitend wordt een risicodialogoog gevoerd met stakeholders om te komen tot een uitvoerings- en investeringsagenda. Deze moet uiterlijk in 2020 klaar zijn.

Circulaire Economie

Het streven naar een circulaire economie draagt bij aan de bescherming van natuurlijke hulpbronnen en het beperken van klimaatverandering. In een circulaire economie worden producten en grondstoffen na gebruik weer ingezet om nieuwe waarden te genereren. Op landelijk niveau zijn ambities gesteld in o.a. het Rijksbrede programma Circulaire Economie en het Grondstoffenakkoord. Concreet zijn de doelstellingen:

- 2050 Nederland volledig circulair in 2050 en in 2030 50% minder gebruik van primaire grondstoffen

- 2020: 75% bronscheiding van het huishoudelijk afval en maximaal 100 kg restafval per inwoner per jaar. (Inzameling van bedrijfsafval is geen gemeentelijke verantwoordelijkheid. Vereisten daarvoor zijn opgenomen in de Wet Milieubeheer.)
- 2025: maximaal 30 kg restafval per inwoner per jaar in 2025. Afvalscheiding moet uiteindelijk richting de 100%.
- Duurzaam inkopen door overheden

Biodiversiteit

De Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn vormen het Europese kader voor bescherming van biodiversiteit in de Europese Unie. Ze vereisen dat EU-lidstaten bepaalde handelingen die schadelijk zijn voor vogels en andere aangewezen dier- en plantensoorten verbieden. De Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn schrijven voor dat lidstaten beschermingszones aanwijzen ten behoeve van het Europese Natura 2000-netwerk, het netwerk van beschermde natuurgebieden dat moet zorgen voor de bescherming van de biodiversiteit in de EU. Nederland heeft de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn geïmplementeerd in de wetgeving. In Nederland is sinds 1 januari 2017 is de nieuwe Wet Natuurbescherming in werking getreden. Die verplicht iedereen zorg te dragen voor alle (inheemse) planten en dieren in Nederland. In (naar verwachting) 2021 gaat de Wet natuurbescherming op in de Omgevingswet. Daarmee biedt de Omgevingswet straks mogelijkheden om regels te stellen en maatregelen te treffen voor de bescherming van de natuur.

De Wet milieubeheer (Wm) is de belangrijkste milieuwet en bepaalt welk wettelijk gereedschap kan worden ingezet om het milieu te beschermen. Nog niet alle milieuwetten zijn in de Wet milieubeheer ondergebracht. De belangrijkste 'losse' wetten zijn: de Wet Geluidhinder, de Waterwet, de Wet bodembescherming en de Meststoffenwet. Deze wetten zullen net zoals de Wet natuurbescherming en de Wet milieubeheer opgenomen worden in de Omgevingswet.

In de natuurambitie 'Nederland Natuurpositief' (2019) beschrijft het kabinet in grote lijnen het natuurbeleid voor de komende jaren, tot 2025. Een belangrijke omslag in het denken daarin is: natuur hoort midden in de samenleving thuis en niet enkel in beschermde natuurgebieden. Daarnaast wordt de ambitie uitgesproken om natuurbeleid te verbinden met andere grote maatschappelijke opgaven van dit moment. Denk bijvoorbeeld aan kringlooplandbouw, energietransitie, uitbreiding van woongebieden, ontwikkeling van infrastructuur en minder uitstoot van stikstof.

Duurzame mobiliteit

Gemeenten hebben te maken met verschillende duurzaamheidsaspecten van mobiliteit. Denk bijvoorbeeld aan het stimuleren van (duurzaam) elektrisch vervoer, het stimuleren van fietsgebruik en het verduurzamen van mobiliteitsgedrag (makkelijk switchen tussen modaliteiten, reistijden, zuinige rijstijl, minder reizen, etc).

In het Klimaatakkoord zijn op het thema mobiliteit de volgende voor gemeenten relevante afspraken gemaakt:

- Duurzame inkoop eigen wagenpark (lichte voertuigen emissieloos in 2030, zware voertuigen zoveel mogelijk emissieloos in 2030)
- Duurzame inkoop doelgroepenvervoer (zoveel mogelijk emissieloos in 2025, uiterlijk in 2030 zonder emissies)
- emissieloos vervoer uiterlijk in 2030 als voorwaarde bij inkoop van opdrachten

Daarnaast zijn in de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) afspraken gemaakt over de uitrol van publieke laadinfrastructuur, waarvoor gemeenten in 2020 plaatsingsbeleid moeten hebben vastgesteld.

B2.2 Regionale kaders

Energietransitie

In de energiestrategie van de Provincie Zuid-Holland zijn de volgende provinciale ambities vastgelegd:

- 9% van de energieconsumptie in Zuid-Holland wordt duurzaam opgewekt.
- 7,8 petajoule besparing en transitie in de industrie en gebouwde omgeving.
- 20 petajoule benutting van restwarmte, aardwarmte en WKO (warmte- en koudeopslag) in de glastuinbouw en steden.
- 735,5 megawatt wind op land; komt overeen met 6,6 petajoule bruto eindverbruik.
- 1,5 petajoule zonne-energie.

In de provincie Zuid-Holland wordt in 7 regio's een Regionale Energiestrategie (RES) ontwikkeld.

Gouda behoort tot de RES-regio Midden-Holland. Op 1 juni 2020² moet een concept-RES gereed zijn.

Het zoveel mogelijk toepassen van beschikbare restwarmte, aardwarmte en aquathermie zijn (concept-) uitgangspunten voor de RES'sen in Zuid-Holland.

In het provinciaal coalitieakkoord is afgesproken de plaatsingsvisie voor windmolens aan te passen. De voorkeur ligt daarvoor bij lijnopstellingen langs infrastructuur en grote open wateren en niet bij het Groene Hart, Hoeksche Waard, Midden-Delfland en natuurgebieden.

Klimaatadaptatie

De provincie Zuid-Holland heeft in de Klimaatadaptatiestrategie Provincie Zuid-Holland (2018) de ambitie opgenomen om in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust ingericht te zijn en zich voor te bereiden op weersextremen en bodemdaling. In 2020 is klimaatadaptatie integraal onderdeel van het provinciaal handelen en beleid. De provincie heeft zich hard gemaakt om ook het aspect 'bodemdaling' landelijk hoger op de agenda te krijgen. De klimaatadaptatiestrategie richt zich op de volgende deelthema's:

- Toekomstbestendige bebouwing
- Robuuste infrastructuur
- Een groene leefomgeving (Natuur en groen)
- Zoet water en drinkwater
- Een adaptieve economie en landbouw
- Veerkracht bij weersextremen

In het Convenant Klimaatadaptief Bouwen (2019) is de ambitie vastgelegd dat nieuwbouwlocaties in Zuid-Holland zoveel mogelijk klimaatadaptief worden gebouwd, zodat ze bestand zijn tegen weersextremen als gevolg van klimaatverandering.

Circulaire economie

Een volledig circulaire economie in 2050; dat is de ambitie van de Provincie Zuid-Holland.

Biodiversiteit

In de Beleidsvisie Duurzaamheid en Milieu 2013-2017 (BvDM) staat hoe de provincie omgaat met duurzaamheid bij ontwikkeling op diverse terreinen als economie en natuur. Ook staat erin hoe de provincie invulling geeft aan haar wettelijke milieutaken en de uitvoering daarvan. De Beleidsvisie is verlengd tot en met mei 2019.

² Deadlines zijn na uitvoering van het onderzoek enkele maanden uitgesteld vanwege de Corona-crisis.

In het coalitieakkoord van de provincie Zuid-Holland zijn onder andere de volgende punten opgenomen:

- We willen de doelen behalen van het Natuurpact uit 2013 en de Kaderrichtlijn Water (KRW) en Natuurnetwerk Nederland (NNN).
- We behouden en beschermen de Natura2000-gebieden. Wij willen hier geen ontwikkeling of uitbreiding van (recreatie)huizen of bedrijfshuisvesting.

Duurzame mobiliteit

Voor mobiliteit is in het coalitieakkoord van de provincie het streven opgenomen dat goede bereikbaarheid duurzaam wordt met energieneutrale infrastructuur en duurzaam/circulaire aanleg en beheer. Slimme oplossingen voor bus en trein gaan daarbij samen met fiets- en wandelvoorzieningen, met oplaadplekken voor e-bikes. Geïnvesteed wordt in OV-hubs en versterken van drukke trajecten van bus en trein. Ook wordt ingezet op schone binnenvaart en transport over water.

Omgevingsdienst Midden-Holland (ODMH)

De Omgevingsdienst handhaaft het activiteitenbesluit milieubeheer, waarbij grotere instellingen (gebruik van meer dan 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m³ aardgas (equivalent) per jaar) energiebesparende maatregelen moeten treffen met een terugverdientijd van 5 jaar of minder. Sinds 2019 hebben de instellingen een informatieplicht.

Bijlage 3: Lokaal Duurzaamheidsbeleid

De langetermijnambitie van de gemeente Gouda is een CO₂-neutraal Gouda in 2040. Die ambitie is uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma duurzaamheid 2016 – 2019, het Coalitieakkoord 2018-2022, en in het nieuwe Uitvoeringsprogramma Duurzame Ontwikkeling 2020-2023. Er is geen (recent) overkoepelend duurzaamheidsbeleid waarin voor verschillende duurzaamheidsthema's een ambitie. Er is een Programma Energietransitie en een Programma Klimaatadaptatie waarin samengewerkt wordt met raadswerkgroepen.

Energietransitie

In het 'Uitvoeringsprogramma duurzaamheid 2016 - 2019; Op weg naar een CO₂-neutraal' was de doelstelling opgenomen om in 2040 CO₂-neutraal te zijn. Om dat te halen, waren de volgende tussendoelen gesteld:

- a. De eerste stap daartoe op korte termijn is een reductie van de CO₂-uitstoot in de hele stad met minimaal 25% in 2020 ten opzichte van 2012.
- b. Tenminste 1,5% energiebesparing per jaar, met als tussendoel 6% energiebesparing in 2020 ten opzichte van 2015 voor de hele stad.
- c. 10% toename van productie van duurzame energie in 2020 ten opzichte van 2015.

In het Coalitieakkoord 2018-2022 wordt een 'vooruitstrevende inzet rond energietransitie' aangekondigd met een apart raadsprogramma op dit thema. Het eerdere doel om in 2040 CO₂-neutraal te zijn blijft gehandhaafd, met als aanvulling om in 2040 ook een gasvrije stad te zijn. In 2025 wil de gemeente een eerste Goudse woonbuurt gasloos hebben. (bron: Programmabegroting) Die ambitie ligt daarmee hoger dan die van de regio Midden-Holland. Die wil in 2050 een energieneutrale regio zijn.

Het 'programmaplan Energietransitie Gebouwde Omgeving 2019 – 2022' is in januari 2020 vastgesteld. Het plan richt zich op 4 ambities:

1. CO₂ neutraal in 2040
2. 30% energiebesparing in 2050
3. Aardgasvrij in 2040
4. Eerste woonbuurt aardgasvrij in 2025

Deze collegeperiode moeten de volgende producten opgeleverd worden:

1. Transitievisie Warmte
2. Als onderdeel van de regio Midden-Holland een Regionale Energiestrategie
3. Plan van Aanpak 1e woonbuurt aardgasvrij
4. Stadsbrede campagne gericht op isoleren en aardgasvrij maken

In de folder Duurzaam Gouds Erfgoed geeft de gemeente tips voor verduurzaming van monumenten, gericht aan eigenaren van de panden.

Klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie en hieraan gerelateerde onderwerpen bodemproblematiek, groen en water worden in het Coalitieakkoord nadrukkelijk benoemd als uitdaging voor de gemeente Gouda. Gouda wil

werken aan een toekomstbestendige stad in relatie tot wateroverlast, hitte en droogte. Tegelijkertijd moet de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de stad vergroot worden.

Gouda heeft een 'Klimaatadaptatiestrategie en uitvoeringsagenda' opgesteld in het kader van het raadsprogramma klimaatadaptatie. Dit richt zich onder meer op kwetsbaarheden in Gouda in relatie tot wateroverlast of overstroming bijvoorbeeld bij extreme regenbuien en idem op hitte en droogte. In het plan is rekening gehouden met de landelijke kaders van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie en met de randvoorwaarden van het nationale Klimaatakkoord. Gouda start in 2020 met de uitvoering van de vastgestelde klimaatadaptatiestrategie. (bron: programmabegroting)

In het coalitieakkoord staan de volgende concrete acties op klimaatadaptatie en aanverwante onderwerpen als bodemproblematiek, groen en water:

- Verbeteren kwaliteit bestaand groen, zowel in parken als in relatie tot het reguliere onderhoud van de openbare ruimte.
- Voorzetten inzet met het Platform Slappe Bodem: probleem op de agenda houden, verwerven structurele middelen voor innovatie en wetenschappelijk onderzoek, aanbieden Gouda als locatie voor Kenniscentrum Bodemdaling (meetsysteem en bezoekerscentrum).
- Voortzetten deelname aan het landelijke Fonds Duurzaam Funderingsherstel.
- Onderzoeken hoe de levenscyclusbenadering toegepast kan worden voor projecten in de openbare ruimte.
- Voorzetten project 'Stevige Stad', over bodemdaling in de binnenstad
- Verkennen mogelijkheid afsluiten regiodeal rondom het thema bodemdaling.

Gouda heeft in de afgelopen periode de vergroening van particuliere tuinen gestimuleerd met operatie steenbreek (onbekend hoeveel precies). Ook bij het vergroenen van de openbare ruimte betreft de stad haar inwoners. Zo kunnen burgers initiatieven indienen om bestaand openbaar groen te verbeteren met de Groen Moet Je Doen-regeling.

Circulaire Economie

In de memo "Gouda gooit niets meer weg" (november 2015) van het college aan de Raad is aangegeven dat het noodzakelijk is om het afval scheiden voor inwoners minder vrijblijvend te maken. Dat is uitgewerkt in de beleidsnota 'Afval Scheiden Loont'. Het beleid richt zich op huishoudelijk afval, maar 'bedrijven waarvan het afval naar aard en omvang vergelijkbaar is met huishoudelijk afval (kleine kantoren, winkels, dienstverlening) kunnen fijn restafval via het huishoudelijk afval blijven aanbieden. Zij betalen hiervoor net als nu reinigingsrecht.' (Beleidsnotitie Afval scheiden loont)

In januari 2018 is het project 'Afval scheiden loont' ingevoerd: de afvalstoffenheffing is verlaagd, het aanbieden van gescheiden afvalstromen is gratis en inwoners betalen nu per keer voor het aanbieden van restafval. Dat levert goede resultaten op: er werd in 2018 134 kg grof en fijn restafval per inwoner per jaar aangeboden (418 kg in totaal incl. gescheiden stromen). In 2016 was dat nog 228 kg, bijna twee keer zoveel. Het afvalscheidingspercentage lag in 2018 op 68%. In 2016 was dat nog 48% (Bron: Afvalmonitor).

Volgens het coalitieakkoord onderzoekt Gouda 'samen met het bedrijfsleven {...} hoe afval als grondstof kan worden benut, ook in het kader van de ontwikkeling van een nieuw Ecopark. Innovaties op dit gebied blijven we benutten.'

Op het gebied van circulaire economie is het Ecopark van belang. 'Op basis van de inbreng van diverse belanghebbenden is een voorlopig ontwerp opgesteld. In dit ontwerp is rekening gehouden met een toekomstige doorontwikkeling van het Ecopark in de ontwikkeling naar circulariteit. Uitgangspunt is dat het Ecopark in de nabije toekomst ook plaats gaat bieden aan start-ups (bedrijfjes) op het gebied van circulaire economie. Daarnaast is er ruimte gereserveerd voor het rondleiden en opleiden van scholieren op het Ecopark op het gebied van afval, duurzaamheid en circulaire economie.'

Duurzame mobiliteit

Volgens het concept-Uitvoeringsprogramma is Gouda de vijfde stad van Nederland als het gaat om de verhouding tussen vervoer per fiets/OV en vervoer met de auto, er zijn relatief weinig verplaatsingen met de auto.

In 2017 is het gemeentelijk mobiliteitsplan 2017-2016 vastgesteld door de gemeenteraad. Daarin wordt een verdeling van ruimte voor het autoverkeer en het langzame verkeer gezocht. In het plan zijn onder andere ambities opgenomen om fietsverkeer te stimuleren, het gebruik van deelauto's aan te moedigen, en verkeersluwe routes te realiseren. Voor het jaar 2020 zijn acties opgenomen om de binnenstaddistributie te verduurzamen en arrangementen voor bezoekers te introduceren. In de jaren na 2020 moet er elektrisch openbaar vervoer komen.

Beter benutten van infrastructuur is belangrijker dan het uitbreiden van de infrastructuur.

Op gebied van duurzaamheid zet het Mobiliteitsplan vooral in op een aangename fietsstad en schoon vervoer. Op het terrein van mobiliteit richt ook het Coalitieakkoord zich op fietsers, op de Goudse ontsluitingswegen en op een verdere uitwerking van het parkeerbeleid. Bij dit alles is onder andere oog voor de luchtkwaliteit. Een concrete actie die in het Coalitieakkoord is opgenomen is:

- Gouda positioneren als fietsstad nummer 1 door uitbreiding van het fietsnetwerk. Elk jaar wordt een fietsknelpunt aangepakt en in de hele stad worden veilige schoolzones aangelegd.

Verkeerscirculatieplan Gouda (oktober 2019):

De gemeente Gouda wil met een Verkeerscirculatieplan de leefbaarheid, fietskwaliteit, duurzaamheid, verkeersveiligheid en bereikbaarheid van de stad verbeteren. Met het Verkeerscirculatieplan wordt een concrete invulling van het Mobiliteitsplan voorgesteld. Hierin staat o.a. een autoluwe binnenstad centraal.

Verkenningdocument raadsbrede werkgroep energietransitie: 'De Raadsbrede Werkgroep Energietransitie vraagt het college om met een kaderstellend document te komen, waarin de uitgangspunten voor plaatsing van deze faciliteiten [laadpalen] worden beschreven.'

Biodiversiteit

Gouda heeft beleid op het gebied van groen. De uitgangspunten van het groenbeheerplan 2009-2015 waren:

- De totale groenoppervlakte blijft minimaal gelijk.
- Het aantal bomen blijft minimaal gelijk aan peil 2006.
- De bomen krijgen de kans om oud te worden
- Intensief te beheren groentypen beperken
- Natuurvriendelijke oevers nemen toe in lengte

Uit de evaluatie bleek dat het aantal bomen licht is toegenomen, maar ook dat het groenoppervlak met 2,2% is afgenomen. In de notitie Groen, Groener, Gouda zijn vervolgens mogelijke locaties voor groen aangewezen. In december 2017 heeft de gemeenteraad de beleidsnotitie Groen, groener, Gouda vastgesteld. Daarin is opgenomen dat Gouda bij planontwikkelingen randvoorwaarden wil meegeven voor te realiseren groen. Hoewel biodiversiteit wel genoemd is als doel, is het niet uitgewerkt; de gemeente richt zich hierbij vooral op de hoeveelheid groen en niet zozeer op de kwaliteit ervan (biodiversiteit, gevarieerdheid, inheemse soorten, functies als schaduw/koelte, waterberging, etc.). In het coalitieakkoord 2018-2022 is het volgende opgenomen: "We willen tegelijkertijd de aantrekkelijkheid en leefbaarheid van de stad vergroten. Dat kan onder meer door het creëren van nieuw groen en water. We zorgen daarbij voor een samenhangende aanpak met klimaatmaatregelen, aangezien groen ook een functie kan hebben als het gaat om afwatering en hoe stedelijke hitte-effecten op te vangen."

'Indien een projectontwikkelaar aanwezig groen niet behoudt of onvoldoende nieuw groen aanlegt, moet er financieel gecompenseerd worden door storting van een bijdrage in het Groenfonds. Met de financiën uit dit fonds kan op een andere plek alsnog openbaar groen worden aangelegd.'

De structuurvisie richt zich in hoofdzaak op openbaar gebied en niet op particuliere tuinen. (bron: Structuurvisie Groen). De structuurvisie bevat vijf beleidsregels:

- De oppervlakte bestaand openbaar groen en water, en het aantal bestaande bomen worden ten minste behouden.
- Bij planontwikkelingen dient 15% van het totale projectgebied openbaar groen te worden.
- Als het niet haalbaar blijkt om de vereiste 15% openbaar groen te ontwikkelen, zijn er compenserende maatregelen mogelijk tot maximaal 50% van de opgave voor openbaar groen.
- Voor iedere niet gerealiseerde vierkante meter groen is een compensatiebijdrage aan de gemeente verschuldigd van € 250 per m² (prijsspeil 2019).
- Het college heeft de bevoegdheid te besluiten tot ontheffing of afwijking van de beleidsregels 2, 3 en 4,

In het (GSP) 2007-2015 werd de ruimte geboden voor zelfwerkzaamheid in het openbaar groen. Dit is uitgewerkt in de subsidieverordening Groen-moet-je-doen, bedoeld voor de aanleg van nieuw openbaar groen op locaties waar bestrating ligt of bebouwing staat. Een deel van het Groenfonds wordt beschikbaar gesteld voor subsidie aan bewoners en rechtspersonen om openbare ruimte te vergroenen. Zonder veel publiciteit te organiseren waren er in 2017 voor 128 initiatieven contracten afgesloten (bron: evaluatie Groenstructuurplan 2007-2015).

In het Groenstructuurplan (GSP) 2007-2015 is aangegeven dat er een zonering gehanteerd wordt van meer natuurlijk aan de stadsrand naar cultureel groen in het centrum. Dit betekent dat de parken aan de rand van Gouda een meer natuurlijk karakter houden of krijgen. In de groenelementen die deel uitmaken van het droge ecologische netwerk ligt het accent op natuur, ook als deze elementen (meer) in het centrum liggen. In de klassieke parken in de stad ligt het accent op het culturele, oorspronkelijke karakter; waar mogelijk worden binnen dat karakter kansen voor verhoging van natuurwaarden benut (bijvoorbeeld bloeivormen die aantrekkelijk zijn voor vlinders, bijen en andere insecten).

In 2013 is de ecologische structuur en uitgangspunten voor ecologisch beheer verder aangescherpt op basis van praktijkervaringen.

Regionaal wordt samengewerkt binnen de Groenalliantie: 'Groenalliantie Midden-Holland e.o. is een samenwerkingsverband van de gemeenten Bodegraven-Reeuwijk, Gouda, Waddinxveen, Krimpen aan den IJssel en Krimpenerwaard. Doel van de samenwerking is het ontwikkelen en beheren van de natuur- en recreatiegebieden Krimpenerwaard en Reeuwijkse Plassen, en daarmee een aantrekkelijk en duurzaam leefklimaat te realiseren.' (<https://www.groenalliantiemiddenholland.nl/default.aspx>)

Wonen

Prestatieafspraken Raamovereenkomst wonen Gouda 2017-2020

De prestatieafspraken zijn gemaakt voor de periode 2017 tot en met 2020.

- Hierin is vastgelegd 'dat de gemeente en de woningcorporaties elkaar als duurzame partners zien in fysiekruimtelijke ontwikkelingen'.
- En dat 'dat partijen veel belang hechten aan het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad in het streven naar een CO₂-neutrale stad in 2040, waarbij het Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2016-2019 leidraad is om verduurzaming in Gouda actief op te pakken.'
- 'dat partijen elkaar in het Bestuurlijke Overleg Prestatieafspraken informeren over de strategische voortgang van de afspraken uit deze overeenkomst'
- De woningcorporaties streven ernaar dat in 2020 alle corporatiewoningen gemiddeld energielabel B (= Energie-index 1,21-1,40) hebben.
- Partijen streven ernaar dat nieuwe woningen zo toekomstgericht gebouwd worden. Dat wil zeggen: zo duurzaam, energiezuinig, levensloopbestendig, veilig en flexibel mogelijk voor zover dat voor de beoogde doelgroep noodzakelijk is